

Satu Rantamäki
Diakonia-ammattikorkeakoulu
Tulkaustoiminnan kehittäminen
Tulki (YAMK)
Opinnäytetyö, 2018

YRITTÄJYYDEN VAHVISTAMINEN VIIT- TOMAKIELEN JA TULKKAUKSEN KOU- LUTUKSESSA DIAKONIA-AMMATTI- KORKEAKOULUSSA

TIIVISTELMÄ

Satu Rantamäki

Yrittäjyyden vahvistaminen viittomakielen ja tulkkauksen koulutuksessa Diakonia-ammattikorkeakoulussa

60 sivua, 3 liitettä

Huhtikuu, 2018

Diakonia-ammattikorkeakoulu

Tulkaustoiminnan kehittäminen

Tulkki (YAMK)

Viittomakielen ja tulkkauksen koulutus

Vammaisten tulkauspäalvelun rakennemuutoksen myötä tulkkauspäalvelun järjestämisvelvollisuus siirtyi kunnilta valtiolle. Kansaneläkelaitos hankkii tulkkauspäalvelua viittomakielen ja puhevammaisten tulkkausta tuottavilta palveluntuottajilta ja tulkkausta tuotetaan liiketoimintana. Opinnäytetyön tavoitteena on vahvistaa yrittäjyyttä viittomakielen ja tulkkauksen uudessa opetussuunnitelmassa tuomalla Diakin viittomakielen ja tulkkauksen koulutus lähemmäs työelämää yrittäjyyttä.

Yrittäjyyden vahvistamiseksi tutkittiin miten yrittäjyys sisältyy viittomakielen ja tulkkauksen koulutukseen ja mitä opiskelijat oppivat sisäisestä yrittäjyydestä koulutuksessa. Tutkimusaineisto muodostui Diakin tulkkio opiskelijoiden yrittäjämäisen työotteen kehittäminen kyselyn vastauksista ja opetussuunnitelman tarkastelun dokumentaatiosta.

Tutkimusmenetelminä käytettiin sekä laadullista että määrällistä menetelmää ja aineiston analyysistä tehty synteesi esitteli tutkimuksen tulokset. Tutkimustulosten perusteella annettiin kehittämissuhteuksia opetussuunnitelman rakenteen vahvistamiseksi ja sisällön parantamiseksi yrittäjyyden vahvistamiseksi. Tutkimuksessa on yksi päätulos: opetussuunnitelman rakenne ei tue systemaattisesti yrittäjyyden oppimista, eikä siinä esiinny sisäisen yrittäjyyden käsitteitä. Opiskelija ei tunnista osaamistaan sisäiseksi yrittäjyydeksi. Kehittämissuhteusten tarkoitus on varmistaa, että uudessa opetussuunnitelmassa yrittäjyyden juonne on systemaattisesti eheä, yrittäjyyttä ja sisäistä yrittäjyyttä sanoittava, jotta opiskelijan ydintoimijuus vahvistuu ja sisäistyy opintojen edetessä yrittäjämäiseksi ajatteluksi ja toiminnaksi opiskelijan hyväksi ja työelämän parhaaksi.

Asiasanat: Yrittäjyys, sisäinen yrittäjyys, ydintoimijuus, oppiminen, oppimisympäristöt ja ohjaus.

ABSTRACT

Satu Rantamäki

Improving entrepreneurship education in sign language and interpreting programme at Diaconia University of Applied Sciences

60 p., 3 appendices

April, 2018

Interpretation Development

Interpreter (Master's Degree in Development of Interpreting Practice)

Sign Language and Interpreting programme

Due to the restructuring of interpreter services for disabled persons, the responsibility to arrange for interpreter services has been transferred from the municipalities to the state. The Social Insurance Institution of Finland acquires interpreter services from service providers providing interpreting sign language and persons with speech impairments, and interpreting is produced as business.

The purpose of this thesis is to enhance entrepreneurship in the new educational curricula of the sign language and interpreting programme by bringing Diak Sign Language and Interpreting programme closer to working life situations and entrepreneurship.

In order to enhance entrepreneurship education, it was examined how entrepreneurship is included in sign language and interpreting programme, and what students have learned from the intrapreneurship during their studies. The examined material consisted of responses to a survey on development of entrepreneurship approach in interpretation students of Diak and documentation of educational curricula analysis.

Research methods of the thesis were qualitative as well as quantitative, and the search results were presented by the analysis of the material. On the basis of the research results, development suggestions for enhancing the structure and content of the educational curricula were presented.

The research showed that the educational curricula does not systematically support the entrepreneurship and the students are unable to name their abilities and attitudes as intrapreneurship. The purpose of the development suggestions is to ensure that the educational curricula systematically incorporates the entrepreneurship scheme therein, mentions the entrepreneurship and intrapreneurship to improve students' self-management skills so that during the study path self-management is more efficiently assimilated to entrepreneurial activity for the benefit of the student and working life.

Key words: entrepreneurship, intrapreneurship, self-management, learning, learning environments and mentoring

SISÄLLYS

JOHDANTO	4
1 YRITTÄJYYS KEHITTÄMISTEHTÄVÄN LÄHTÖKOHTANA.....	6
1.1 Sisäinen ja ulkoinen yrittäjyys	6
1.2 Sisäiseen yrittäjyyteen vaikuttavat asiat.....	7
1.3 Näkemys yrittäjyyden oppimiseen korkeakouluissa	8
1.4 Yrittäjyys tulkkauslalla	9
1.5 Konstruktiivinen oppiminen yrittäjyyden virittäjänä.....	10
1.6 Diakin pedagogiset periaatteet.....	11
1.7 DiakOppi yrittäjyyden lähteenä	12
2 TUTKIMUKSEN TARKOITUS JA SEN TOTEUTTAMINEN	14
2.1 Tutkimuskysymykset.....	14
2.2 Tutkimushenkilöt	14
2.3 Tutkimusaineisto ja tutkimusmenetelmät	16
2.4 Tutkimuskyselyn tekeminen	18
3 ANALYYSI OPETUSSUUNNITELMAN YRITTÄJYYSTEKIJÖISTÄ	21
3.1 Yrittäjyyden ilmenemistavat opetussuunnitelmassa	21
4 SISÄISEN YRITTÄJYYDEN ANALYYSI	24
4.1 Kyvyt, asenteet ja intentio yrittäjyyttä edistävänä tekijänä	24
4.2 Sisäisen yrittäjyyden oppiminen koulutuksessa	29
4.3 Yrittäjämäinen sitoutuminen opintoihin	34
4.4 Oppijalähtöinen kokemus asiakaslähtöisyyteen.....	35
4.5 Yrittäjyyttä edistäviä tekijöitä koulutuksessa	37
4.6 Yrittäjyyttä edistävät toiminta opiskelijan työssä	38
4.7 Oppijalähtöiset ehdotukset yrittäjyyden vahvistamiseksi.....	39
5 YRITTÄJYYDEN VAHVISTAMINEN KOULUTUKSEN KONTEKSTISSA.....	42
5.1 Sisäisen yrittäjyyden lisääminen ensimmäiselle lukukaudelle.....	42
5.2 Yrittäjyysjuonteen vahvistaminen ammattiopinnoissa	43
5.3 Ohjausotteen vahvistaminen opetuksessa.....	44
5.4 DiakOppin yrittäjyysorientoitunut kehittäminen	45
5.5 Sisäinen yrittäjyys työhön sijoittumista edistävä tekijä	47
6 POHDINTA	48
6.1 Tutkimustulokset opetussuunnitelmatyön tukena.....	48
6.2 Opinnäytetyön tutkimusosan luotettavuus	49
6.3 Opinnäytetyöprosessin itsearviointi.....	50
LÄHTEET	52
LIITTEET	55
Liite 1 Saate opiskelijalle	55
Liite 2 Kirjallinen suostumus, opiskelija	56
Liite 3 Webropol-kyselylomake	57

JOHDANTO

Opetusministeriö totesi jo vuonna 2009, että yhteiskunnassa on käynnissä eräänlainen siirtymä palkkatyöyhteiskunnasta yrittäjä- ja innovaatiovetoiseen yhteiskuntaan, joka vaikuttaa laajasti yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen toimintatapoihin sekä korkeakoulujen ja yrittäjyyden väliseen suhteeseen. (Opetusministeriö 2009:10, 12.) Vammaisten tulkkauspalveluiden rakennemuutos on esimerkki tästä yhteiskunnallisesta siirtymästä. Rakennemuutos sai alkunsa, kun Laki vammaisten henkilöiden tulkkauspalvelusta astui voimaan ja tulkkauspalveluiden järjestämisvelvollisuus siirtyi kunnilta valtiolle vuonna 2010. (L 133/2010). Siitä saakka Kansaneläkelaitos on ollut suurin ja määräävä vammaisten henkilöiden tulkkauspalvelun ostaja (L 1397/2016). Tämän muutoksen seurauksena tulkkauksesta tuli liiketoimintaa ja tulkkien epätyypilliset työsuhteet: pätkä- ja keikkatyö kuntiin päättyi. Tulkit perustivat yrityksiä omista lähtökohdistaan käsin turvatakseen elinkeinonsa ja säilyttääkseen toimintakykynsä tulkkausalalla. Nopeaan muutokseen yhdistyi lyhyt siirtymäaika, jonka seurauksena palveluntuottajien lähtökohdat yrittäjyyteen olivat keskenään hyvin erilaiset. Vuonna 2017 järjestettiin kolmas tulkkauspalveluiden hankinta ja nykyisellä tavalla palvelua on hankittu 1.1.2018 alkaen.

Tulkkaus- opetus- ja ohjauspalvelujen tuottaminen on vakiintunut liiketoiminnaksi. Samaan aikaan myös monet muuta asiat ovat haastaneet tulkkauspalvelua uudistumaan ja kehittämään tulkkauspalvelua. Epätyypillinen työ pitää edelleen pintansa. Asiakaskunnan ikääntyminen lisää seniori-ikäisten tulkkausta heille tyypillisissä toimintaympäristöissä. Ikä tuo mukanaan fysiologisia muutoksia, jotka mahdollisesti vaikuttavat asiakkaan käyttämään kieleen. Asiakaskunta myös pienenee luonnollisen poistuman myötä. Lääketiede vaikuttaa viittomakielisen asiakaskunnan palvelun tarpeeseen. Sisäkorvaistutteen merkittävä lisääntyminen kaventaa asiakaskuntaa tai tuo muutoksia asiakkaan käyttämään kieleen tai kommunikaatiotapaan. Asiakkaiden koulutustason nousu vaikuttaa positiivisesti asiakkaiden työllistymiseen. Korkeakouluopinnot ja työllistyminen asiantuntijatehtäviin on kasvattanut akateemisen tulkkauksen määrää opiskelu- ja työympäristössä. Viittomakielinen

asiakaskunta pienenee ja samaan aikaan palvelun piiriin tulee uusia käyttäjiä. Puhevammaisten tulkkaus on selkeässä kasvussa niin asioimis- kuin opiskelutulkkauksen osalta. (Tuomas Sola, asiantuntijaluento 13.3.2018.) Maahanmuuton myötä myös kulttuurilliset ja kielelliset erot haastavat tulkkauspalvelua huomioimaan asiakaslähtöisiä tarpeita. Nämä tekijät yhdistettynä kolmannen tahon mm. terveydenhuollon, oikeuslaitoksen, poliisin, järjestöjen jne. tulkkauksista kilpailuun ja tehokkuusajatteluun haastavat yrityksiä liiketoiminnan kehittämiseen: laadun parantamiseen, tuottavuuden kasvuun, uusien kasvu-urien löytämiseen ja tehokkuuden parantamiseen.

Palkkatyöyhteiskunnasta yrittäjyys- ja innovaatiovetoiseen yhteiskuntaan siirtyminen on tapahtunut tulkkausalalla. Tämä vaikuttaa Diakonia-ammattikorkeakoulun viittomakielen ja tulkkauksen koulutuksen toimintatapoihin sekä koulutuksen ja yrittäjyyden väliseen suhteeseen. Diakin viittomakielen ja tulkkauksen koulutuksessa meneillään oleva opetussuunnitelmatyö mahdollistaa yrittäjyyden huomioimisen monipuolisesti ja työelämälähtöisesti. Tämä opinnäytetyö on työelämälähtöinen kehittämistutkimus, joka asemoituu yrittäjyyskasvatuksen kenttään ja se nousee korkeakoulupohjaisen yrittäjyyden edistämisen visiosta perustuen ammattikorkeakoulunlaissa korkeakouluille määriteltyyn tehtävään. (L 2014/932). Opinnäytetyössä tutkitaan miten yrittäjyys ilmenee viittomakielen ja tulkkauksen koulutuksessa Diakonia-ammattikorkeakoulussa ja mitä viittomakielen ja tulkkauksen koulutuksessa opiskelevat opiskelijat oppivat sisäisestä yrittäjyydestä opintojen aikana. Tuloksia ja niistä johdettuja kehittämissuhteita käytetään koulutuksessa ajankohtaisessa opetussuunnitelmatyössä yrittäjyyden vahvistamiseksi uudessa opetussuunnitelmassa.

1 YRITTÄJYYS KEHITTÄMISTEHTÄVÄN LÄHTÖKOHTANA

Yrittäjyystutkimusta on tehty pitkään ja yrittäjyyden piirteitä ja ominaisuuksia on tutkittu paljon. Opinnäytetyön tietoperustassa tarkastellaan yrittäjyyttä ja sisäistä yrittäjyyttä viittomakielen ja tulkkauksen koulutuksen kontekstissa. Tietoperusta luo kivijalan tutkimukselle. Tietoperustassa painottuu sisäinen yrittäjyys ja siihen vaikuttavat asiat, jotka ovat sovellettavissa myös viittomakielen-, puhevammaisten tulkin tietointensiiviseen työhön.

1.1 Sisäinen ja ulkoinen yrittäjyys

Yrittäjyys on monitahoinen ilmiö, jota voi tarkastella niin yksilön, organisaationkuin yhteiskunnan näkökulmasta. Yrittäjyyttä voi löytyä yhtä hyvin suuresta kuin pienestä organisaatiosta niin julkisella kuin yksityisellä sektorilla. Yrittäjyyden vaikutukset ulottuvat organisaatioiden edustamien toimialojen kautta yhteiskuntaan ja kulttuuriin asti. Yrittäjyyteen liitetään tarkastelukulmasta riippumatta ainakin seuraavat kolme keskeistä ominaisuutta: *riskin ottaminen, innovatiivisuus ja proaktiivisuus*. (Heinonen & Vento-Vierikko 2002, 31.) Koirasen ja Pohjansaaren (1994, 7) mukaan sisäinen yrittäjyys on yrittäjämäistä ajattelu-, toiminta- ja suhtautumistapaa jonkin työyhteisön jäsenenä. Gifford Pinchot (1985), keksi termin intrapreneurship kuvatessaan yrittäjyyttä suurissa organisaatioissa. Käsite on suomennettu sisäiseksi yrittäjyydeksi ja se tarkoittaa suuren yrityksen sisällä toimivien henkilöiden yrittäjämäistä toimintaa. (Heinonen & Vento-Vierikko 2002, 28.) Kansikas (2007, 61) toteaa, että yritteliäs voi olla muutenkin kuin pelkästään yrityksen omistajana. Sisäinen yrittäjyys on uutta luovaa ajattelua ja työskentelyä työnantajan palveluksessa työntekijänä. Sisäiset yrittäjät sitoutuvat työnsä tuloksiin aivan kuin yritys olisi heidän omansa. He osaavat sparrata itsensä lisäksi myös muut ahkeroinaan kohti yhteistä päämäärää. Peltosen mukaan yrittäjyydellä tarkoitetaan yrityksen perustamista, joka samalla on ymmärrettävissä myös ajanjaksoksi jolloin henkilö on suunnittelemassa ja perustamassa omaa yritystä, siitä huolimatta, ettei tuota yritystä ole vielä juridisessä mielessä olemassa. Toisaalta ulkoinen yrittäjyys on oman yrityksen johtamista eli toimimista omassa yrityksessä. (Peltonen 1987, 4–

5.) Damyanovaa mukaillen sisäisesti yrittäjyyteen virittäytynyt työntekijä edistää ja kehittää liiketoimintaa. Liiketoiminnan kannalta on tärkeää, että yritys suo sisäiselle yrittäjälle ja hänen tiimilleen vapauden ja resursseja yrittäjämäisen toiminnan toteuttamiseen. (Damyanova 2017, 75.)

1.2 Sisäiseen yrittäjyyteen vaikuttavat asiat

Sisäiseen yrittäjyyteen vaikuttavia asioita on useita. Kansikas (2007, 99) ja Niemelä (2013, 40–41) esittelevät sisäiseen yrittäjyyteen vaikuttavia asioita seuraavasti:

- Henkilökohtainen osaaminen, ominaisuudet, kyvyt ja asenteet. Sisäinen yrittäjyys on persoonallisuuden sekä työkokemusten, harjoittelun ja opiskelun tulos.
- Tilannetekijät ja olosuhteet. Yhteisön ilmapiiri tai yhteiskunnallinen tilanne voivat joko tuntea innovatiivisuutta ja yrittäjähenkisyyttä tarjoten niille resursseja ja mahdollisuuksia tai vastustaa muutoksia ja estää uudistukset.
- Organisaation omistajan toimitusjohtajan ,esimiesten tai työtovereiden asennoituminen sisäiseen yrittäjyyteen. Lähimmän esimiehen suhtautuminen sisäiseen yrittäjyyteen vaikuttaa ratkaisevasti sisäisen yrittäjyyden olemassaoloon. Myös työyhteisön muut jäsenet voivat käyttäytymisellään ja asenteillaan esimerkiksi aloitteita, luovuutta ja itseohjautuvuutta kohtaan joko rohkaista tain lannistaa sitä. Kannustamisen kulttuurilla ja palkitsemisella voidaan tukea sisäistä yrittäjyyttä.
- Työnkuva ja tehtävärakenne. Luovuutta ja oma-aloitteisuutta vaativa työ sopii sisäiselle yrittäjälle – Samoin valmentajan, kannustajan ja innostajan ominaisuuksia vaativat tehtävät. Sisäistä yrittäjyyttä on erityisesti tietointensiivisissä työyhteisöissä, jotka perustuvat asiantuntijuuteen.
- Ympäristön muut tekijät. Ympäristössä vaikuttavat tekijät, kuten muutokset asiakaskannassa, jakeluketjuissa ja kilpailijoiden toimissa, heijastuvat sisäisen yrittäjyyden tuloksiin. Sisäinen yrittäjyys on uudentavaa ja itseään

korjaavaa kyvykkyyttä, joka parhaimmillaan mukautuu ympäristön haasteisiin ja muutoksiin.

Sisäiseen yrittäjyyteen vaikuttavat sekä sisäiset että ulkoiset tekijät. Vahva sisäinen yrittäjyys perustuu työntekijän henkilökohtaisille ominaisuuksille. Tausta, elämäkokemus, käsitys itsestä ja osaaminen muovaavat tulkin sisäistä yrittäjyyttä. Sisäinen yrittäjyys ilmenee ja vahvistuu siellä, missä ympäristö ja resurssit ovat sen toteuttamiselle ja vahvistumiselle suopeita. Vahvasti sisäiseen yrittäjyyteen virittäytynyt tulkki on valmiimpi kestämään ja vastaamaan ympäristön työhön kohdistamiin haasteisiin. Niemelä kytkee tutkimuksessaan sisäisen yrittäjyyden opettajan työhön ja työtapoihin.

1.3 Näkemys yrittäjyyden oppimiseen korkeakouluissa

Yrittäjyyskasvatus, -koulutus ja yrittäjämäinen oppiminen yliopistoissa ja ammattikorkeakouluissa 2000-luvun ensimmäisellä vuosikymmenellä on laajentunut niin kansallisella kuin kansainväliselläkin tasolla yhdeksi nopeimmin kasvavista korkeakouluopetuksen teemoista. Kyse on uudesta ajattelutavasta ja suhtautumisesta oppimiseen, työntekoon ja näkemykseen oppimisympäristöistä. Enää emme kysy, voiko yrittäjyyttä opettaa, vaan kysymys pikemminkin kuuluu, miten sitä voi parhaiten oppia ja opettaa. (Opetusministeriö 2009:10, 12.) Yliopisto-opetuksessa yrittäjyyskasvatuksen asiantuntijat nimeävät ”yrittäjyydelle ominaisen oppimistavan” yleisiksi kriteereiksi ongelmalähtöisyyden, oppijakeskeisyyden, ikäkauden huomioon ottamisen, yhteistoiminnallisuuden, avoimuuden ja neuvottelevuuden. Korkeakoulutuksessa yrittäjyyttä tukeva korkeakoulutus tähtää paitsi liikeidean ja liiketoimintasuunnitelman sekä muun käytännön yritystoiminnan kehittämiseen myös sisäisen yrittäjyyden asenteiden omaksumiseen (Kansikas 2007, 44).

Korkeakoulupohjaisen yrittäjyyden edistämisen – yhteistyöryhmä on asettanut yrittäjyyskasvatukselle vision:

Jokaisessa korkeakoulussa on hyväksytty toimintatapa, jossa kannustetaan ja tarjotaan valmiuksia yrittäjän uralle, synnytetään innovaatioita ja luodaan edellytyksiä yritysten kasvulle.

Yhteistyöryhmä korostaa systemaattisuuden luonnissa kolmea isoa ja toisiinsa hyvin niveltävää kokonaisuutta, jotka ovat yrittäjyysmotivaation vahvistaminen, korkeakouluosaamisen ja innovaatioaihoiden voimakas hyödyntäminen yritystoiminnan alkuvoimana ja kiihdyttäjänä, sekä kasvuyrittäjyyden edistämisen tehostaminen. Näitä kolmea näkökulmaa hyödyntäen visio avautuu käytännön kehittämistoimenpiteiksi. (Opetusministeriö 2009:10, 12).

1.4 Yrittäjyys tulkkausalalla

Viittomakielen ja puhevammaisten tulkkausta, viittomien opetusta ja kommunikaatio-ohjausta tuottavat yritykset toimivat kahdessa palvelujärjestelmässä. Laki vammaisten henkilöiden tulkkauspalveluista (Laki vammaisten henkilöiden tulkkauspalvelusta 133/2010) turvaa asiakkaalle subjektiivisen oikeuden tulkkauspalvelun käyttämiseen ja asettaa reunaehdot tulkkauspalvelun tuottamiselle. Kela vastaa tulkkauspalveluiden järjestämisestä ja on tällä hetkellä merkittävin ja määräävä tulkkauspalveluiden ostaja. Lisäksi tulkkauspalvelua ostavat kolmannen tahon toimijat kuten poliisi, oikeuslaitos, sairaalat, järjestöt ja muut yhteisöt. Kunnat ostavat tulkkauksen perusopetukseen (L 1998/628).

Tulkkausalalan yritykset tuottavat myös kommunikaatio-ohjaus- ja opetuspalvelua, jonka tavoitteena on turvata asiakkaalle toimiva kommunikaatiomenetelmä tilapäisesti tai pysyvästi, jolloin on kyse kattavasta kommunikointimenetelmän hallinnasta. Asiakkaan hallitsema kattava kommunikaatiomenetelmän hallinta on myös edellytys tulkkauspalvelun käyttöön. Laki vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista (L 1987/380) turvaa asiakkaan oikeuden saada puhetta tukevien menetelmien opetusta. Palvelun järjestämisvelvollisuus on kunnilla.

Viittomakielen ja puhevammaisten tulkkausta tuottavat pienyritykset ovat olleet toimijoina joustavia ja pystyneet nopeasti reagoimaan ympäristön muutoksiin. Ne ovat selviytyneet tulkkausalan rakennemuutoksesta vuonna 2010. Rakennemuutoksen myötä muuttunut palveluiden tuotantotapa ja uudet toimintatavat ovat sitoneet yrittäjien resursseja: on pitänyt opetella olemaan yrittäjä. Lisäksi liike-elämän lainalaisuudet ovat vaatineet toimintojen mukauttamista. Muutos on edellyttänyt yrittäjiltä itsenäistä tiedonhankintaa, kouluttautumista ja strategiatyötä. Matti Hakasen mukaan käytännön kokemukset ja myös tutkimukset, joita on tehty pk-yritysten strategiatyöstä, osoittavat, että strategiatyö on useimmiten hyvin epämuodollista ja satunnaista. Pienemmissä mikroyrityksissä suunnittelu lähes poikkeuksetta tapahtuu ilman kirjallisia tietoja ja suunnitelmia. (Hakanen 2004, 15.) Tilanne voi olla tämä myös viittomakielen ja puhevammaisten tulkkausta tuottavissa yrityksissä, joissa resurssi hajautuu uuden oppimiseen, omassa yrityksessä toiminnan johtamiseen, asiakaspalveluun ja tulkkaukseen. Ilmiöön on syytä kiinnittää huomiota kaikissa tulkkauspalvelua tuottavissa pienyrityksissä.

1.5 Konstruktiivinen oppiminen yrittäjyyden virittäjänä

Yrittäjyyskasvatus on oppijan henkisen kasvun ohjaamista siten, että yritteliäisyydestä tulee osa elämää, jolloin yrittäjyydestä kehittyy oppijalle ajattelu-, toiminta- ja suhtautumistapa työntekoon. Yrittäjyyskasvatuksella edistetään myös yrittäjyydelle suopeiden arvojen ja asenteiden kehittymistä sekä yrittämisessä tarvittavan osaamispääoman kasvua (tietoja ja taitoja). Yrittäjyyskasvatuksella voidaan myös poistaa yrittäjyyttä kohtaan tunnettuja epäluuloja, vääriä uskomuksia sekä pelkoja. Henkinen kasvu yrittäjyyteen on monisäikeinen oppimistapahtuma, jossa virikkeinä toimivat koti- ja koulukasvatuksen ohella myös työelämän kokemukset, harrastukset ja ns. vapaat virikkeet. (Opetusministeriö 2009:10, 22.)

Naskali esittelee artikkelissaan Remeksen määritelmää, jossa oppimisen paradigmoista hyödynnetään erityisesti konstruktivismia, jossa painotetaan ongelmalähtöisyyttä ja yhteistoiminnallisuutta (Naskali 2010, 254). Hakkarainen,

Lonka ja Lipponen (2004, 247) toteavat, että tiedonrakentamisen teorian ajatuksena on uusien ajatusten ja ideoiden tietoinen luominen.

Hakkarainen, Lonka ja Lipponen (2004, 247) esittelevät myös Bereiterin tiedonrakentamisen teoriaa, jossa oppiminen kohdistuu yksilön sisäisten tietorakenteiden muuttamiseen, kun taas tiedonrakentaminen koskee julkista ja yhteisesti kehitettävää kulttuuritiedon maailmaa. Hakkarainen, Lonka ja Lipponen nostavat tarkasteluun myös Bereiterin esityksen siitä, että innovatiivisten asiantuntijayhteisöjen jäsenten ensisijaisena päämääränä ei ole oppia jotakin (eli muuttaa oman mielensä tilaa) vaan ratkaista ongelmia, tuottaa uusia ajatuksia ja lisätä yhteistä tietoa. Yhteisöllistä aikaisemman tiedon syventämisen ja uuden tiedon luomisen prosessia Bereiter kutsuu tiedonrakentamiseksi. (Hakkarainen, Lonka & Lipponen 2004, 251.) Rauste-von Wrightin ja von Wrightin (1994, 19) mukaan ihmisen ns. kognitiiviset toiminnot kuten havaitseminen, muistaminen ja ajatteleva nivoituvat toisiinsa saumattomasti. Ihmiselle ominainen informaation prosessointi (sen vastaanotto, muokkaus ja tulkinta) on jatkuva, kokonaisvaltainen prosessi. Se (voi) aiheuttaa muutoksia tiedoissamme, käsityksissämme, taidoissamme, tuntiessamme ym. Kun tämä muutos kestää kauemmin kuin hetken, kutsumme sitä oppimiseksi.

1.6 Diakin pedagogiset periaatteet

Diakin opetus perustuu ammattikorkeakoululaissa (L 932/201) sille säädettyyn tehtävään. Opetus perustuu opetussuunnitelmiin. Pedagogiset periaatteet ohjaavat mm. opetustapoja ja opiskeltavien sisältöjen painotuksia. Opiskelussa ja pedagogiikassa näkyvät Diakin arvot: kristillinen lähimmäisenrakkaus, sosiaalinen oikeudenmukaisuus, avoin vuorovaikutus sekä laadukas ja tuloksellinen toiminta. Diakin opiskelijat oppivat kohtaamaan tasavertaisesti vaikeissa elämäntilanteissa olevia ihmisiä ja puuttumaan sosiaaliseen epäoikeudenmukaisuuteen. Arvot ohjaavat tutkintoon johtavaa koulutusta keskeisissä pedagogisissa periaatteissa, joita ovat dynaaminen yhteisöllisyys, ilmiölähtöisyys, ammatillinen reflektiivisyys ja kehittävä työote. Dynaaminen yhteisöllisyys tarkoittaa aktiivista yhdessä oppimista, kokemusten jakamista,

vertaistukea ja hyvän oppimisilmapiirin rakentamista. Yhteisöllisyyttä tuetaan ja vahvistetaan esimerkiksi tekemällä oppimistehtäviä pienryhmissä. Ilmiölähtöisyys tarkoittaa sitä, että opiskeltavia asioita lähestytään monista eri näkökulmista. Arvojen ja etiikan pohdinta on aina osa opiskeltavien ilmiöiden tarkastelua. Kehittävä työote auttaa oppijaa etsimään, tunnistamaan ja korjaamaan epäkohtia omassa toiminnassaan, työyhteisöissä sekä muualla yhteiskunnassa. Siihen paneudutaan analyysitehtävien kautta sekä oppinnäytetyössä. Työelämäympäristöissä pohditaan toiminnan perusteita, laatua ja tulosta ja kehitetään tavoitteellisesti omaa työntekoa. Ammatilainen osaa tunnistaa, analysoida ja muuttaa myös heikoimmassa asemassa olevien elämään liittyviä epäkohtia. (Diakonia-ammattikorkeakoulu i.a.)

Yrittäjyyskasvatuksen näkökulmasta Diakin opetussuunnitelmat ja pedagogiset periaatteet ovat ministeriön yrittäjyyttä tukevan intentiovision mukaiset. Tietoja ja taitoja opitaan niin, että opiskelijan kyvyt, asenteet ja yrittäjyystaidot nivoutuvat osaksi tulkin laaja-alaista tietämystä ja ammattitaito on vahva. Opetussuunnitelma, oppimisen tavat ja Diakin arvot yhdessä vahvistavat *eettisesti kestäviä ja yrittäjyydelle suopeiden vahvojen arvojen ja asenteiden* kehittymistä koulutuksen aikana. Opetussuunnitelma kannustaa ja antaa valmiuksia yrittäjän uralle.

1.7 DiakOppi yrittäjyyden lähteenä

Korkeakoulut voivat edistää yrittäjyyttä tekemällä yhteistyötä oppimisyriyten kanssa. Oppimisyriyksissä opiskelijat voivat harjoitella yrittämäistä työskentelyä ja päätöksentekoa luonnollisessa ympäristössä. (Kansikas 2007, 47.) Eija Lappalaisen (2007, 47) mukaan Oppimisyriyksen tehtävä on tarjota opiskelijoille mahdollisuuksia hankkia tämän päivän työelämän vaatimaa osaamista innostavassa ja yritteliäisyyteen kannustavassa ympäristössä. Yhteistyökumppaneita ovat yritykset ja yhteisöt. Oppiminen tapahtuu todellisissa projekteissa ja aitojen asiakkaiden kanssa. Toiminnassa arvostetaan laadukasta oppimista, avoimuutta, tekemisen meininkiä ja yhteisöllisyyttä. Roslöf kuvaa DiakOppin toimintaa hyvin samalla tavalla. DiakOppi on Diakonia-

ammattikorkeakoulun omistama yritys, joka tuottaa viittomakieli- ja puhevamma-alalle tulkkaus- sekä muita asiantuntijapalveluita. DiakOppi pohjautuu tutkivaan ja kehittävään työotteeseen, jossa lehtori ja opiskelija toimivat työparina aidoissa työelämätilanteissa. DiakOpin toiminnan kautta pystytään niin tutkimaan kuin kehittämään alan työkäytäntöjä samalla, kun lehtorit pystyvät ylläpitämään ja kehittämään perusammatin hallintaa ja opiskelija vahvistamaan ammatti-identiteettinsä ja ammattitaitonsa kehittymistä. Toiminta tukee Diakin visiota olla eettisesti vastuullinen, osallisuutta ja hyvinvointia vahvistava korkeakoulu. Diakin TKI-toiminta keskittyy osallisuutta tukeviin hankkeisiin, joihin DiakOppi voidaan helposti lukea. DiakOppi antaa voimavaroja kaikille toiminnassa mukana oleville: lehtoreille, opiskelijoille sekä asiakkaille. (Roslöf 2015, 235.)

Roslöf nostaa artikkelissaan esiin uudenlaisen pedagogisen orientaation: mentorointimallin, jossa lehtori ja tulkkauksen opiskelija työskentelevät yhdessä yhteisen tavoitteen hyväksi. Parhaimmillaan yhteistyössä yhdistyvät molempien vahvuudet siten, että kumpikin hyötyy. Oleellista DiakOpin toiminnassa sekä kehittämisessä on yhteistoiminnallisuus sekä yhteisöllinen oppiminen. (Roslöf 2015, 243). Seppä toteaa tutkimuksessaan, että DiakOpin roolia harjoittelupaikkana ja opiskelijoiden ohjaajana tulisi kasvattaa huomattavasti (Seppä 2012, 80.) Lisäksi hän toteaa, että DiakOpin suurempaa hyödyntämistä tulisi pohtia myös muilla opintojaksoilla (Seppä 2012, 77). Markun (2010, 44) mukaan opiskelijoiden kokemuksen mukaan Diakoppi harjoittelu tarjoaa vain 2 % yrityksen toimintaan liittyviä oppimismahdollisuuksia. Roslöf toteaa artikkelissaan myöhemmin, että DiakOpin toiminta on osoittautunut jopa alun suunnitelmia monipuolisemmaksi ja hyödyllisemmäksi. DiakOpin palveluntarjonta on laajentunut kattamaan myös viittomien ja viittomakielen opetusta, sekä materiaalin tuotantoa. (Roslöf 2015, 239.) Kaiken kaikkiaan Bereiterin tiedonrakentamiskuvauksen mukaisesti DiakOpin toiminta on ratkaisukeskeistä, uusia ajatuksia tuottavaa ja yhteistä tietoa lisäävää osallistavaa kehittämistoimintaa. Diakin OSKE -toiminta perustuu yhteisölliseen ja yhteiseen kehittämiseen yhdessä työelämän ja opiskelijoiden kanssa.

2 TUTKIMUKSEN TARKOITUS JA SEN TOTEUTTAMINEN

Opinnäytetyö on tutkimus, jossa tutkitaan millä tavalla yrittäjyys esiintyy viittomakielen ja tulkkauksen koulutuksessa ja mitä opiskelijat oppivat sisäisestä yrittäjyydestä koulutuksen aikana. Opetussuunnitelman deduktiivinen tarkastelu johtaa helposti yleistävään ajatteluun, jossa kaikki oppiminen tukee väljästi yrittäjyyden ja sisäisen yrittäjyyden kehittymistä. Kehittäminen vaatii tutkimuksellista otetta, jotta voidaan puhua tutkimuksesta (Kananen 2012, 19). Opinnäytetyön tarkoitus on tuottaa uutta tietoa Diakin Viittomakielen ja tulkkauksen koulutuksessa ajankohtaisen opetussuunnitelmatyön käyttöön yrittäjyyden vahvistamiseksi

i. Uusi tieto auttaa vapautumaan perinteisistä ajattelutottumuksista ja sidonnaisuuksista sekä antaa aineksia ajattelulle, rikastuttaa ja monipuolistaa arkitiedon luomaa kuvaa asioista ja tilanteista sekä antaa uusia ideoita oman työn kehittämiseen (Hirsijärvi, Remes & Sajavaara 1997, 20).

2.1 Tutkimuskysymykset

Tutkimuksessa pyritään saamaan vastaukset seuraaviin kysymyksiin

1. Miten yrittäjyys sisältyy tulkkauksen koulutukseen?
2. Mitä tulkkiopiskelijat oppivat sisäisestä yrittäjyydestä opintojen aikana?

2.2 Tutkimushenkilöt

Tutkimusjoukko koostuu Diakonia-ammattikorkeakoulun viittomakielen ja tulkkauksen koulutuksen opiskelijoista. Läsnä olevia tutkittavia oli keväällä 2017 yhteensä 125. (Pauliina Seppä, henkilökohtainen tiedoksianto 11.4.2018.) Tutkimusjoukko koostuu opintojen eri vaiheissa olevista opiskelijoista.

Tutkittavat suorittavat opintojaan neljä vuotta. Opinnot sisältävät perusopinnot, ammattiopinnot, harjoittelun ja opinnäytetyön. Perusopinnot ovat yhteisesti suoritettavia opintoja ja niissä luodaan vahva perusta oppimisella ja vahva

tietämys tulkin ammatissa toimimiseen. Kieliopinnoissa ja kommunikaatiomenetelmäopinnoissa erityisesti luodaan ammatissa toimimisen kivijalka. Alkuvaiheen opintoihin lukeutuvassa harjoittelussa tutustutaan tulkin toimintaympäristöön ja tulkkausalan asiantuntijoihin. Toisen vuoden lopussa tutkittavat suuntautuvat joko kielten väliseen tulkkaukseen opiskellakseen viittomakielen tulkkausta tai kielensisäiseen tulkkaukseen opiskellakseen tulkkausta puhetta tukevilla kommunikaatiomenetelmillä.

Ammattiopinnoissa tutkittavat hankkivat asiantuntijuuden viittomakielen tai puhevammaisten tulkin työssä toimimiseen. Harjoittelu painottuu ammattiopintoihin. Harjoittelussa tutkittavat perehtyvät viittomakielen tai puhevammaisten tulkin tehtäviin tulkin työympäristössä ammatillisen suuntautumisen mukaan. Harjoittelun voi suorittaa myös ulkomailla. Vapaasti valittavissa opinnoissa Diak tarjoaa kaikille viittomakielen ja tulkkauksen koulutuksessa opiskeleville tutkittaville mahdollisuuden opiskella kirjoitustulkkausta. Vapaasti valittavia opintoja voi suorittaa myös muualla. Muualla suoritettavien opintojen täytyy olla tasoltaan korkeakouluopintoja. Opinnäytetyössä tutkittava syventää osaamistaan ja osoittaa osaamisensa soveltamalla tietoja ja taitoja käytännössä.

Tutkimuseettisistä näkökulmista on huomioitavaa, että tutkijalla on luottamuksellinen ja vahva suhde tutkittaviin ja tutkittavaan dokumenttiin. Subjektiiiviseen vaikuttamiseen pyrkivässä tutkimuksessa on ehdottoman tärkeää toimia hyvää tieteellistä käytäntöä noudattaen: luotettavasti ja tutkittavan anonymiteettiä kunnioittaen tutkimushenkilön oikeusturvaa vaarantamatta. (Anttila 2006, 505, 509.) Tutkivana lehtorina noudatan opetustyössäni opettajan eettisiä periaatteita ja tutkijana toimin tieteen tekemisen ihanteita kunnioittaen.

2.3 Tutkimusaineisto ja tutkimusmenetelmät

Opinnäytetyö on tutkimus, jonka metodologisia valintoja ohjaavat tutkimuskysymykset. Tutkimusaineiston kokoamiseksi käytetään sekä laadullista että määrällistä aineistonkeruumenetelmää.

Tutkimuksen ensimmäisessä osassa tutkitaan yrittäjyyden ja sisäisen yrittäjyyden ilmenemistä viittomakielen ja tulkkauksen koulutuksessa. Tutkimusote on laadullinen ja aineistonkeruumenetelmänä käytetään Lähilukua (Jyväskylän yliopiston Koppa 2015). Menetelmä perustuu dokumenttien tarkasteluun. Tutkittava dokumentti on viittomakielen ja tulkkauksen koulutuksen toteutuksessa oleva opetussuunnitelma ja tutkimuksessa selvitetään miten yrittäjyys sisältyy viittomakielen ja tulkkauksen koulutukseen.

Lähiluku on menetelmä, jossa Fisherin ja Freyn mukaan monisyinen tekstidokumentti asetetaan tieteellisen tarkastelun kohteeksi. Tarkastelun kohteena oleva lähdeteksti rajautuu tutkimusasetelman mukaisesti ja tekstiä analysoidaan systemaattisesti ja johdonmukaisesti tutkimuskysymyksiä vasten. Lukuprosessin aikana aineistosta tehdyt huomiot kirjataan ja lähteistetään myöhempää käsittelyä ja dokumentointia varten. (Fisher & Frey 2014, 3.) Tutkija noudattaa työskentelyssään tutkimuseettisiä periaatteita. Analyysimenetelmää käyttävän tutkijan ote kirjoittamiseen on lähdeä kunnioittava ja asiallinen. Tutkijan perustelut ovat loogisia, eivätkä sisällä vaikuttamisen pyrkimyksiä. Tutkija yksikertaisesti perustelee tutkimusaineiston todeksi argumentoimalla sitä tietoon perustuen. (Fisher & Frey 2014, 18.)

Opetussuunnitelma ja sen alatasen toteutussuunnitelmat asetetaan tutkimuksen kohteeksi. Analyysimenetelmän mukaisesti opetussuunnitelmaa analysoidaan systemaattisesti tutkimuskysymystä vasten. Dokumenttia tarkastellaan rakenteellisesti ja sisällöllisesti ensin opintokokonaisuustasolla edeten sen jälkeen opintojakso kohtaiseen tarkasteluun. Analysoinnissa huomioidaan myös ajallinen aspekti ja dokumenttia tarkastellaan sekä horisontaalisesti, että vertikaalisesti. Dokumentoinnin välineenä käytetään matriisia. Matriisiin dokumentoidaan lukuvuosittain opintojaksot, joilla yrittäjyys ilmenee. Samalla

tarkastellaan onko yrittäjyyttä sisältävillä opinnoilla yhteys ja jatkumo muihin opintojaksoihin. Matriisi muodostaa tutkimusaineiston, josta on nähtävissä tutkittavan ilmiön sijainti ja esiintymistavat opetussuunnitelmassa. Matriisista johdetut tulokset kootaan taulukoksi, josta esitetään synteesi.

Tutkimuksen toisessa osassa selvitetään mitä opiskelijat oppivat sisäisestä yrittäjyydestä koulutuksen aika. Tutkimus tehdään kokonaistutkimuksena. Tutkimusote on määrällinen ja aineistonhankintamenetelmä on kysely. Kyselytutkimuksen (Liite 3) tutkimusasetelma on formaali. Kysely tunnetaan survey-tutkimuksen keskeisenä menetelmänä. Survey tarkoittaa sellaisia kyselyn, haastattelun ja havainnoinnin muotoja joissa aineisto kerätään standardoidusti ja joissa kohdehenkilöt muodostavat otoksen tai näytteen tietyistä perusjoukosta. (Hirsijärvi ym. 1997, 193.) Tässä kyselyssä käytetään valmista mittaristoa pois lukien kaksi avointa kysymystä. Ensimmäinen avoin kysymys antavat tutkittaville mahdollisuuden esittää tutkittavan tekemiä toimenpiteitä, jotka edistävät yrittäjyyden oppimista. Toisessa kysymyksessä tutkittavat esittävät yrittäjyyttä edistäviä kehittämissuhteita koulutukselle. Määrällisestä aineistosta tutkitaan mitä sisäisestä yrittäjyydestä opitaan viittomakielen ja tulkkauksen koulutuksessa. Tuloksia verrataan myös aikaisemmasta tutkimuksesta saatuihin tuloksiin. Tutkimuksen vertailukohde esitellään alaluvussa Tutkimuskyselyn tekeminen. Tutkimuksen laadulliset vastaukset segmentoidaan, eli katsotaan mitä se pitää sisällään. Tämän jälkeen voidaan samaa tarkoittavat kategoriat eli luokat yhdistää ja lopuksi lasketaan frekvenssi, josta saadaan taulukko. (Kananen 2012, 118.) Tutkimusaineiston tulokset esitetään taulukkomuodossa ja taulukko on standardin mukainen ja tuloksista esitetään synteesi (Kananen 2012, 139).

2.4 Tutkimuskyselyn tekeminen

Tutkimuseettinen ote ohjasi tutkimuskyselyn laatimista. Opinnäytetyöprosessin alussa pyydettiin tutkimuslupa työn tilaajalta Diakonia-ammattikorkeakoululta viittomakielen ja tulkkauksen koulutuksessa opiskelevien tutkittavien tutkimiseen. Tutkimuslupa jätetään julkaisematta opinnäytetyössä tietoturvasyistä. Tutkittaville kerrottiin kyselyn saatteessa mitä varten tietoja kerätään ja miten niitä käytetään. Samalla tutkittavat ohjeistettiin vastaamaan kyselyyn omasta positiosta käsin sen hetkiseen käsitykseen perustuen (Liite 1). Lisäksi tutkittavilta pyydetään kirjallinen suostumus kyselyvastausten hyödyntämiseen tutkimus- ja kehittämistoiminnassa (Liite 2). Lähtökohtana kyselylomakkeen tekemisessä oli pyrkimys esittää väittämiä, joihin vastaamalla saatiin vastaus toiseen tutkimuskysymykseen eli siihen mitä tutkittavat oppivat sisäisestä yrittäjyydestä opintojen aikana. Väittämät koskivat tutkittavien tulevaa työtä. Käsitys siitä miten tulevaa työtä haluaa tehdä ohjaa tutkittavaa häntä koskevissa valinnoissa. Jotta kyselyssä saatiin esiin tutkittavien intentiot sisäiseen yrittäjyyteen, tutkittavat ohjeistettiin vastaamaan kyselyyn omasta positiostaan käsin sen hetkiseen tietoon ja kokemukseen perustuen. Kysely (Liite 3) toteutetaan sähköisesti tutkittavan anonymiteettiä ja oikeusturvaa kunnioittaen (Anttila 2006, 509).

Tutkimuskyselyssä käytettiin valmista mittaria, jonka kysymykset on teoriasta johdettu ja aikaisemmassa tutkimuksessa toimivaksi todettu. Valmis mittaristo on osa Turun kauppakorkeakoulun PK-Instituutin sisäisen yrittäjyyden mittariston kehittämishankkeessa käytettyä kyselyä, jota myös Heinonen ja Paasio käyttivät tutkimuksessaan Sisäinen yrittäjyys kuntatyössä (Heinonen & Paasio 2005, 19).

Heinonen ja Paasio käyttivät sisäisen yrittäjyyden mittaristoa sisäisen yrittäjyyden tunnistamiseksi, näkyväksi tekemiseksi ja tukemiseksi kuntatyössä. Heinosen ja Paasion mukaan kuntatyössä tehdyssä tutkimuksessa kehitettiin sisäisen yrittäjyyden käsitteistöön perustuen sisäisen yrittäjyyden mittari, jonka perusteella kuntaorganisaation sisäisen yrittäjyyden ilmenemistä ja tasoa sekä sisäiseen yrittäjyyteen vaikuttavia tekijöitä voidaan analysoida ja arvioida. Tutkimuksessa on yksinkertaistaen kyse siitä, missä määrin kunnista voidaan

löytää sisäistä yrittäjyyttä ja tunnistaa siihen vaikuttavia tekijöitä. (Heinonen & Paasio 2005. 9-10.)

Mittari soveltuu tässä tutkimuksessa käytettäväksi, koska tutkimuksessani mitataan samaa asiaa viittomakielen ja tulkkauksen koulutuksen kontekstissa. Heinosen ja Paasion mukaan aikaisemmat tutkimukset antavat viitteitä yrittäjyyden ilmiön universaalista luonteesta (Heinonen & Paasio 2005, 16). Kyselylomakkeessa on kysymyksiä, joilla kartoitetaan tutkimushenkilöiden perustietoja: minkä vuosiluokalla tutkittava opiskelee, tutkittavan aktiivisuutta, tahtotilaa ja kykyä vaikuttaa itseään koskeviin asioihin. Tahtotilaa mitataan kouluttautumisen määrällä, järjestö- ja yhdistysaktiivisuudella, työkokemuksella ja yrittäjyysintentiolla. Valmiista mittaristosta valitsin henkilökunnalle suunnatussa kyselyssä käytetyn mittariston osia, koska viittomakielen ja tulkkauksen koulutuksessa opiskelevat tulkittavat työllistyvät valmistuttuaan pääosin työsuhteeseen ja toteuttavat sisäistä yrittäjyyttä toisen palveluksessa.

Mukaillen Heinosen ja Paasion (2005, 34–35) tutkimusta sisäiseen yrittäjyyteen vaikuttavien tekijöiden mittaristo koostui joukosta väittämiä, joiden avulla tutkittavien toimintaa kartoitettiin usean ulottuvuuden kautta. Tutkimuksen kohteena oli sisäisen yrittäjyyden ilmiö, vaikkei itse kyselyssä tätä käsitettä käytettykään. Mittauksen pyrkimyksenä oli sisäiseen yrittäjyyteen vaikuttavien tekijöiden tunnistaminen opetussuunnitelmassa. Lisäksi tarkasteluun otettiin yksilötason väitteitä, jotka liittyvät yksilön kykyyn ja asenteisiin toimia sisäisesti yritteliäästi. Valmista mittaristoa käyttämällä saan vastauksen siihen mitä sisäisestä yrittäjyydestä opitaan viittomakielen ja tulkkauksen koulutuksessa. Lopuksi laadin kaksi kysymystä, joista ensimmäisessä tutkittava pääsee refleктоimaan oma oppimistaan pohtimalla oppimisen tekijöitä, joilla hän voi itse vahvistaa yrittäjämäistä toimintaansa opintojen aikana. Toinen kysymys antaa tutkittavalle mahdollisuuden esittää oppijalähtöisiä kehittämissuhteita yrittäjyyden vahvistamiseksi. Tietoon perustuvan tutkimusaineiston tulokset esitetään analyysissä ja niistä tehdään synteesi.

Tutkimuksen teossa huomioitui luottamuksellisuus ja anonymiteetti. Henkilörekisterilaki ja –asetus toteavat, että henkilötietojen kerääminen ja

tallentaminen rekisteriin on sallittua vain laissa säädetyin edellytyksin (Anttila 2006, 508). Molemmat asiat turvataan tutkimuksen aikana. Kirjallisten suostumusten arkistointi ja tutkimusaineisto säilytetään tietosuojasetuksen mukaisesti. Tutkimuksen teossa syntyneet dokumentit ja tutkimusaineisto säilytetään suojatusti Diakin verkossa salasanan takana.

3 ANALYYSI OPETUSSUUNNITELMAN YRITTÄJYYSTEKIJÖISTÄ

Opetusministeriö korostaa systemaattisuuden luontia koulutukseen yrittäjyyden vahvistamisessa. Laadullisen tutkimusaineiston matriisimainen kuvaus kertoo sitä, miten yrittäjyys sisältyy viittomakielen ja tulkkauksen koulutuksen opetussuunnitelmaan ja analysoidaan tulosten merkityksellisyyttä yrittäjyyden vahvistamisen näkökulmasta. Tutkimus vahvistaa käsityksen siitä, että yrittäjyyden oppiminen perustuu konstruktivistiseen oppimisen teorialle ja lähtökohdat yrittäjyyden oppimiseen ovat hyvät.

3.1 Yrittäjyyden ilmenemistavat opetussuunnitelmassa

Tutkimusaineisto osoittaa, että opetussuunnitelmassa ja sen alatasen toteutussuunnitelmissa yrittäjyys ilmenee pistemäisesti, harvoin ja epäsäännöllisesti, eikä sisäisen yrittäjyyden käsitettä käytetä. Oppiainerajat ylittävä yrittäjyyden sanoittaminen jää ohueksi tai puuttuu. Sirpaleisuus haastaa opiskelijaa yrittäjyystietojen ja taitojen eheäksi tietokokonaisuudeksi kokoamisessa. Konstruktivistiseen paradigmaan perustuva opetussuunnitelma mahdollistaa yrittäjyystaitojen oppimisen ja sisäisen yrittäjyyden kuuluvien kykyjen ja asenteisen vahvistumisen, mutta *opiskelija ei tunnista mikä hänen osaamisestaan on yrittäjyysosaamista tai sisäistä yrittäjyyttä.*

Aineistosta koottu taulukko esittää miten yrittäjyys esiintyy viittomakielen ja tulkkauksen koulutuksessa lukuvuosittain. Ensimmäisen lukuvuoden opinnoissa ei esiinny yrittäjyyttä. Toisena lukuvuonna yrittäjyys esiintyy opetussuunnitelman toteutussuunnitelmissa ensimmäisen kerran neljännellä lukukaudella. PAL1 Palvelujärjestelmät opintojaksolla tutustutaan yritysmuotoihin ja tulkkauspalvelun järjestämisen reunaehtoihin sekä yritysmuotoihin ja tulkkausalan yrityksiin.

Seuraavan kerran yrittäjyys ilmenee toteutussuunnitelmassa kuudennella lukukaudella. AHA1 Yrittäjyys opintojakso on tyypillinen korkeakoulujen opetussuunnitelmaan sisältyvä opintojakso, jonka oppimistavoite on liikeidean ja

liiketoimintasuunnitelman laatimisosaaaminen. Opintojaksolla opitaan yrittäjyyden perusteet. Yrittäjyyteen perehdytään ilmiölähtöisesti ja opitaan yhteisöllisesti tekemällä. Yritysideoista synnytetään liikeideoita, joista kehitellään ryhmissä liiketoimintasuunnitelmia. Opiskelijat visioivat liikeidean yritystoiminnaksi, sitouttavat itsensä liiketoimintasuunnitelman ydintoimijoiksi ja tuotteistavat jo olemassa olevan ehkä muuallakin hankitun osaamisen liiketoimintasuunnitelman palvelukuvaukseen. Opinnoissa tuotettu liiketoimintasuunnitelma voi konkretisoida myöhemmin työelämässä yritystoiminnaksi tai osaksi jo olemassa olevaa yritystoimintaa tuotteeksi tai palveluksi. Kyselytutkimuksen tutkimushenkilöistä 13 % kokee, että AHA1 Yrittäjyys opintojakso tukee hyvin yrittäjyystaitojen oppimista. PAL1 Palvelujärjestelmät opintojakso kytkeytyy AHA1 Yrittäjyys opintojaksoon väljästi. Väljyyttä aiheuttaa se, että ajallisesi opintojaksojen väliin jää viides lukukausi, jolla yrittäjyyttä ei ole.

Yrittäjyysopinnot, tutkimus- ja kehittämisopinnot, harjoittelu ja projektiopinnot etenevät opetussuunnitelmassa lineaarisesti ja rinnakkain. Opintoja yhdistävät sanoitukset ovat ohuita tai niitä ei ole. Tutkimus- ja kehittämisopinnot vahvistavat opiskelijan kykyä kehittää työtä ja työelämää. Tutkimus- ja kehittämisosaaminen on sekä yrittäjän että työsuhteessa yrittäjämäisesti toimivan tulkin ammattitaitoa. Opetussuunnitelmatyössä on tärkeää vahvistaa yrittäjyyden ja tutkimus- ja kehittämisopintojen yhteyttä riippumatta opiskelijan yrittäjyysintentiosta. On myös luontevaa sitoa yrittäjyys projektiopintoihin. Oske-toimintana toteutettavat projektit tarjoavat luontevasti mahdollisuuden yrittäjämäiseen toimintaan.

Harjoitteluiden toteutussuunnitelmien sisältöjen ja tavoitteiden tarkastelu osoittaa, että yrittäjyyden sisällöt ja tavoitteet uupuvat kokonaan eikä sisäistä yrittäjyyttä sanoiteta. Yrittäjyyden tavoitteet on syytä huomioida harjoittelun toteutussuunnitelmia laadittaessa.

Yrittäjyyden vahvistaminen uudessa opetussuunnitelmassa edellyttää toimenpiteitä. Suunnittelutyössä yrittäjyyttä on mahdollista käyttää tutkimus- ja kehittämisopinnot, projektiopinnot ja harjoittelun yhdistävänä sateenvarjokäsittelenä.

TAULUKKO 1. Yrittäjyyttä tukevat opinnot Diakin Viittomakielen ja tulkkauksen koulutuksessa

Lukukausi	Opintojakso	sisältää yrittäjyyden	yrittäjyyttä opitaan piiloisesti
2.	TUT1005A11H Tutkimus ja kehittäminen 1, 5 op		x
3.	TOI2003A11H Harjoittelu 1, 3 op		x
4	PAL1005A11H Palvelujärjestelmät 5 op	x	
4	PAL2005A11H Asiakkaat ja asiakkuudet 5 op		x
4.	HAO0103A11H Harjoittelu 2, 3 op		x
5.	TUT2005A11H Tutkimus ja kehittäminen 2, 5 op		x
5.	HAO0205A11H Harjoittelu 3, 5 op		x
6.	AHA1005A11H Yrittäjyys 5 op	x	
6.	AHA2002A11H Projektiopinnot 1, 2 op		x
6.	HAO0305A11H Harjoittelu 4, 5 op		x
7.	PRO0005A11H Projektiopinnot 2, 5 op		
7.	TUT3005A11H Tutkimus ja kehittäminen 3, 5 op		x
8.	TYÖ1005A11H Ammatillinen järjestäytyminen ja urasuunnittelu 5 op		x
8.	TUT4005A11H Tutkimus ja kehittäminen 4, 5 op		x

4 SISÄISEN YRITTÄJYYDEN ANALYYSI

Tässä luvussa esitetään määrälliseen tutkimusaineistoon perustuvia tuloksia siitä, mitä tutkittavat oppivat sisäisestä yrittäjyydestä koulutuksen aikana ja analysoidaan tulosten merkityksellisyyttä yrittäjyyden vahvistamisen näkökulmasta. Tutkittavat ovat vastanneet väittämiin ja kysymyksiin omasta positioistaan käsin ja vastaaminen perustuu vastaushetkellä olevaan käsitykseen siitä, miten opiskelija haluaa toimia tulkkina tulevassa työssä. Tutkimus vahvistaa käsityksen siitä, että tutkittavat oppivat hyvin kykyjä ja asenteita, jotka edustavat sisäistä yrittäjyyttä.

4.1 Kyvyt, asenteet ja intentio yrittäjyyttä edistävänä tekijänä

Tutkittava rakentaa sisäistä yrittäjyyttä ydintoimijuuden kautta. Sisäinen yrittäjyys ilmenee ydintoimijan eli tutkittavan asenteissa, kyvyissä ja työotteessa. Tutkimuksen perustiedot mittasivat tutkittavan ydintoimijuutta eli aktiivisuutta, yrittelijäisyyttä, tahtotilaa oppimiseen. Tutkittavien sitoutuminen vastaamiseen on hyvä. 95 tutkittavaa 125 tutkittavasta kertoo tutkimusjoukon aktiivisuudesta ja halusta vaikuttaa koulutukseen oppimista edistävästi. Tutkittavan halu ja tahtotila oppia ja vaikuttamisen pyrkimykset ilmentävät itsessään tutkittavan sisäistä yrittäjyyttä. Tältä osin tulokset viittaavat siihen, että yhteisesti hyväksyty toimintatapa, joka kannustaa ja antaa valmiuksia yrittäjän uralle toteutuu viittomakielen ja tulkkauksen koulutuksessa.

Tutkimusjoukon tutkittavien ryhmien välillä on eroja vastaamisaktiivisuudessa. Ensimmäisen lukuvuoden tutkittavien osuus kaikista vastaajista on 19 %. Ryhmän alhainen sitoutuminen vastaamiseen kertoo siitä, ettei tutkittava tiedosta oman ydintoimijuuden merkitystä vaikuttajana. Tutkimukseen osallistumista ei koeta todellisena mahdollisuutena vaikuttaa oman opintopolun sisältöihin ja toteutuksiin. Tutkittavien ikä ja koulutustausta voivat vaikuttaa siihen, että tutkimusaihe koetaan vieraana. Myös kolmannen lukuvuoden tutkittavien vastaamisinnostus on selkeästi alhaisempi, vain 20 % kaikista tutkittavista.

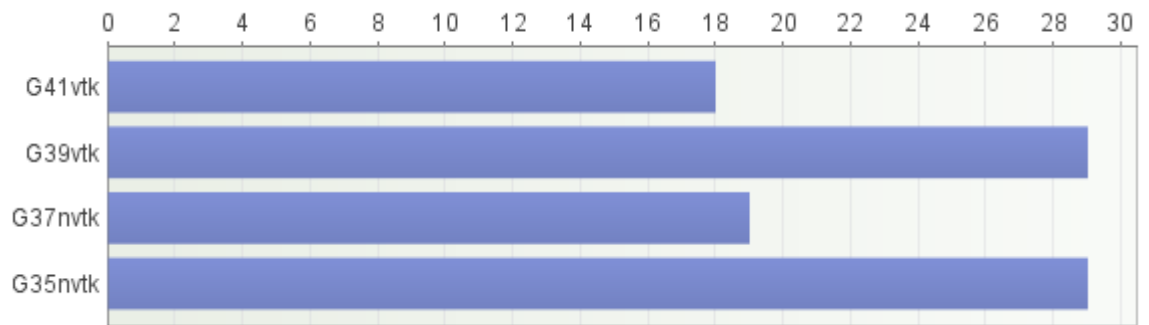
Alhainen vastausinnostus ei selity enää opintojen vaiheella. Kyselytutkimuksen aikana kyseinen tutkimusryhmä teki ammattiopintoja ja olivat jo suorittaneet vastaamisvaiheessa myös AHA1 Yrittäjyys opintojakson. Tutkittavat kuuluva tutkimusryhmään, jotka kokivat AHA1 yrittäjyys opintojakson yrittäjyyttä edistäviksi opinnoiksi. Vastausprosentti jää alhaiseksi ensimmäisen ja kolmannen lukuvuoden tutkittavien osalta vaikka vastaaminen annetun määräajan sisällä oli mahdollista ajasta ja paikasta riippumatta. Webropol-järjestelmä kutsui myös vastaamatta jättäneet tutkimushenkilöt uudelleen vastaamaan kyselyyn.

Toisen lukuvuode ja neljännen lukuvuoden tutkittavien ryhmien vastaamisprosentti kaikkien vastaajien lukumäärää vasten tarkasteltuna on hyvä. Vastaajien osuus kaikista vastaajista molemmissa ryhmissä oli 30 %. Tämä voi selittyä sillä, että toisen lukuvuoden tutkimusryhmän kevään opintoihin kuuluva PAL1 Palvelujärjestelmät ja PAL2 Asiakkaat ja asiakkuudet opintojaksot. Opintojen ajankohtaisuus suhteessa tutkimuskyselyn teemaan voi kannustaa vastaamiseen.

Neljännen lukuvuoden tutkittavien ryhmä viimeistelee opintojaan. Opintojaksolla Ammatillinen järjestäytyminen ja urasuunnittelu yrittäjyys on ajankohtainen asia ja alempana tulokset osoittavat, että tutkittavat näkevät yrittäjyyden varsin mahdollisena työllistymisvaihtoehtona. Tässä vaiheessa opintoja tutkittavien ammatillisuus on pitkälle kehittynyt ja tutkittava kokee voivansa vaikuttaa vastaamalla koulutusta ja tulkkausala kehittävästi.

Toisen ja neljännen lukuvuoden tutkittavien vastaamisinnostuksen on voinut vaikuttaa myös se, että tutkija on itse opettanut ryhmiä yllä mainituilla kevään opintojaksoilla. Aineiston luotettavuutta on pyritty varmistamaan sillä, että opetus on perustunut täysin toteutus suunnitelman mukaiseen pedagogiseen kuvaukseen eikä tutkimuksen tekoon liittyviä asioita ole avattu tutkittaville opetuksen aikana.

TAULUKKO 1. Kyselyyn vastanneiden opiskelijoiden määrä lukuvuosiluokittain

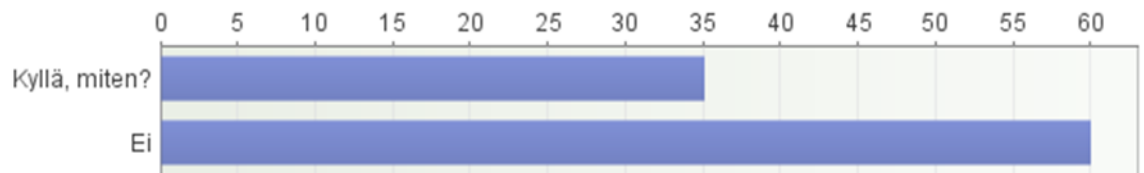
Perustiedoissa selvitettiin tutkittavien osallistumista järjestö- ja/tai yhdistystoimintaan vapaa-ajalla. 95 vastaajasta 35 vastaajaa kertoo osallistuvansa yhdistys- ja järjestötoimintaan vapaa-ajalla.

Kertomansa perusteella tutkittavat ovat aktiivisia monenlaisessa yhdistystoiminnassa. Yhdistystoiminnan pariin tullaan yleensä harrastuksen kautta. Kaikki harrastuneisuus järjestö- ja yhdistystoiminnassa tukee yrittäjyyden ja sisäisen yrittäjyyden oppimista ennen koulutusta ja koulutuksen aikana. Opiskelijayhdistyksen toiminta liittyy kiinteästi viittomakielen ja tulkkauksen koulutuksen toimintaan ja nivoutuu koulutuksen kautta tulkin ammattiin ja ammatissa toimimiseen. Tästä syystä tutkimusaineistossa tarkastellaan tarkemmin opiskelijayhdistys O`Diakossa toimimista. Aktiivinen toiminta Diakin opiskelijayhdistys O`Diakon luottamus- ja edunvalvontatehtävissä osoittaa tutkittavan halukkuutta toimia arvoa tuottavasti opiskelijayhteisön hyväksi. Arvoa tuottava toiminta on yksi sisäisen yrittäjyyden piirre ja vahvistuu oppimisen myötä yrittäjämäiseksi toiminnaksi vahvistaen tutkittavan neuvottelutaitoja ja vaikuttamisosaamista. Aineiston avovastaukset osoittavat, että 29 % tutkittavista kertoo osallistuvansa opiskelijayhdistys O`Diakon toimintaan aktiivisesti. 70 % viittomakielen ja tulkkauksen opiskelijoista ei kuulu opiskelijayhdistykseen.

Ydintoimijuuden tukeminen lisäämällä sisäistä yrittäjyyttä alkuvaiheen opintoihin voi kannustaa tutkittavia osallistumaan opiskelijayhdistyksen toimintaan, jolloin useampi tutkittavista pääsee osalliseksi koulutuksen kontekstissa tapahtuvaa oppimista tukevaan toimintaan vapaa-ajalla. Samalla tutkittava pääsee osalliseksi Kansikkaan ja Niemelän nimeämien sisäiseen yrittäjyyteen

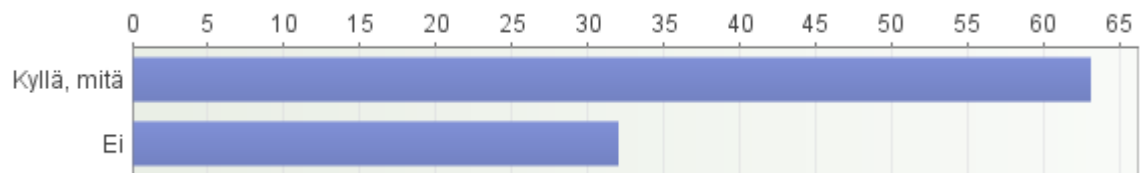
vaikuttavien asioiden kehittämiseen viittomakielen ja tulkkauksen koulutuksessa. Samalla syntyy oppimista ja työtä kehittävää toimintaa.

TAULUKKO 2. Opiskelijoiden osallistuminen yhdistystoimintaan

Tutkittavien aikaisemmat tutkinnot kertovat myös tutkittavien yritteliäisyydestä. Tutkittavien taustat koulutukseen hakeutumisen vaiheessa ovat heterogeeniset. Suuri osa hakijoista tulee suoraan toiselta asteelta, joko lukiosta tai ammattikoulusta. Avovastausten perusteella tutkittavista kuudella on toinen amk-tutkinto suoritettuna. Osa tutkittavista ei osannut nimetä suorittamaansa tutkintoa.

TAULUKKO 3. Opiskelijan ilmoitus aikaisemmista tutkinnoista

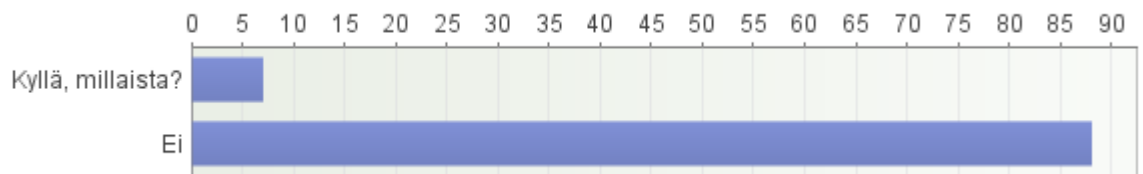

Työkokemusta tutkittaville on kertynyt keskimäärin 46 kuukautta kyselyyn vastaamisen hetkellä. Tutkittavien työkokemus on sisällöltään hyvin heterogeenistä, samoin kuin tutkintotausta, jolta tutkittavat ohjautuvat Tulkki AMK opintoihin. Työkokemusta on kertynyt hoiva- ja asiakaspalvelualalta, myyntityöstä, opetus- ja ohjaustehtävistä, puhtaana- ja ylläpitotehtävistä, kuljetus ja logistiikka-alalta, hyvinvointialan tehtävistä, varainhankintatehtävistä ja puistotyöstä. Monille tehtäville yhteinen nimittäjä on asiakkaalle tehtävä työ, jota myös tulkkauksen on.

Yrittäjyysintention edistää yrittäjyyden ja sisäisen yrittäjyyden oppimista koulutuksessa. 7 % tutkittavista ilmoitti, että heillä on olemassa yrittäjyystaustaa.

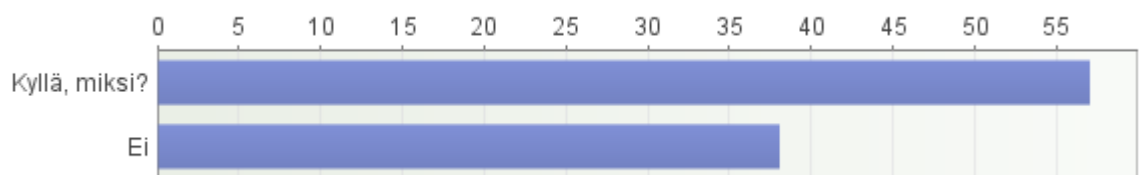
Varsin pieni joukko tutkittavista on yrittäjyystaustaisia, kuten taulukko neljä osoittaa. Kaksi tutkittavista kertoo olevansa itse yrittäjiä, Kolmen tutkittavaa kertoo, että he tulevat yrittäjäperheestä ja yksi tutkittava on työllistynyt sukulaisen omistamassa yrityksessä. Yksi tutkittava kertoo tuotteistaneensa henkilökohtaisen osaamisensa. Tämä selittyy sillä, että suurin osa koulutukseen hakijoista tulee suoraan toiselta asteelta eikä yrittäjyyskokemusta ole ehtinyt kertyä kuin välillisesti vanhempien kautta.

TAULUKKO 4. Yrittäjyystaustaiset opiskelijat viittomakielen ja tulkkauksen koulutuksessa.

Tutkittavat ovat yrittäjyysmyönteisiä. 95 tutkittavasta 57 suhtautuu yrittäjyyteen myönteisesti ja pitävät yrittäjyyttä hyvänä vaihtoehtona työllistyä. Tutkittavien yrittäjyystausta ei korreloi sen kanssa missä määrin tutkittavat suhtautuvat yrittäjyyteen myönteisesti. Tutkittavat rakentavat sisäistä yrittäjyyttä ja yrittäjyystaitojaan pitkälti samoista lähtökohdista käsin. Kiinnostus yrittäjyyteen voi olla sisäiseen motivaatioon perustuvaa, toisaalta tutkittavat tiedostavat tulkkausalan työllistymistilanteen ja voivat orientoitua yrittäjyyteen ulkoisen motivaation ohjaamana. Voidaan myös päätellä, että koulutus näyttäisi olevan merkittävä yrittäjyysmotivaatiota synnyttävä tekijä.

TAULUKKO 5. Yrittäjyyteen myönteisesti suhtautuvat opiskelijat viittomakielen ja tulkkauksen koulutuksessa

Suurin osa tulkeista työllistyy työsuhteeseen valmistumisen jälkeen. Tutkittavista 38 kokee, että yrittäjyys ei ole heille työllistymisen vaihtoehto. Alla oleva taulukko on esitetty yrittäjyysintentiota kuvaavat argumentit yrittäjyyden puolesta. Argumentit ovat realistisia ja kuvastavat näkemystä yrittäjänä työllistymistä. Yksittäiset argumentit on jätetty pois taulukosta. Avovastausten perusteluissa on nähtävissä sekä yrittäjyyttä ja sisäistä yrittäjyyttä ilmentäviä argumentteja. Sisäisen yrittäjyyden argumentit on lihavoitu. Sisäisen yrittäjyyden merkitykseen oppimisessa palataan seuraavassa alaluvussa.

TAULUKKO 6. Yrittäjyyttä puoltavat argumentit

Työllistyminen on hyvää ja toimeentulo on taattu 16 %
Tulkkaukspalvelut tuotetaan liiketoimintana, ei nähdä muuta vaihtoehtoa 8 %
Intuitiivinen kokemus ”yrittäjyys sopii minulle” 8 %
Toimintaympäristön olosuhteet ovat yrittäjyydelle suotuisat 4 %
Hallinnan tunne ja oman vision toteuttaminen 8 %
Lisäkouluttautumalla on hyvä ryhtyä yrittäjäksi 7 %

4.2 Sisäisen yrittäjyyden oppiminen koulutuksessa

Tutkimusaineistosta on nähtävissä, että sisäisen yrittäjyyden tekijöitä opitaan koulutuksessa hyvin vaikka laadullinen tutkimusaineiston tulokset osoittavat, että viittomakielen ja tulkkauksen koulutuksessa ei ole systemaattisesti etenevää ja eheää yrittäjyyden juonetta. Tutkittavat eivät osaa nimetä kykyjään ja asenteitaan sisäiseksi yrittäjyydeksi, koska sisäisen yrittäjyyden käsitettä ei käytetä opetussuunnitelmassa.

Sisäisen yrittäjyyden tunnistaminen kykyinä ja asenteina on mahdollista, kun sisäinen yrittäjyys avataan tutkittaville lisäämällä se toteutussuunnitelmien pedagogisiin kuvauksiin.

Sisäisen yrittäjyyden lisääminen opetussuunnitelman alkuvaiheen opintojen sisältöihin, tavoitteisiin ja pedagogisiin toteutuksiin auttaisi opiskelijaa ymmärtämään ja sisäistämään sisäiseen yrittäjyyteen merkityksen oppimisessa. Oikeassa ohjauksessa sisäiseen yrittäjyyteen perustuva ydintoimijuus vahvistuu

opintojen edetessä ja sisäisen yrittäjyyden käsitteen merkityksellisyyden ymmärtäminen syvenee ja kehittyy yrittäjämäiseksi toiminnaksi. Seuraava taulukko kuvaa teoriasta johdettuja kykyjä ja asenteita, jotka kuvaavat viittomakielen tulkkauksen koulutuksessa ilmeneviä sisäisen yrittäjyyden tekijöitä. Taulukko kertoo myös sen missä määrin tutkittavat kokevat osaavansa kyseessä olevia sisäisen yrittäjyyden tekijöitä.

Yrittäjämäiseksi toiminnaksi sisäistynyt sisäinen yrittäjyys on vahvuus työelämässä. Taulukon viisi mukaan 38 tutkittavaa on sitä mieltä, että yrittäjyys ei ole heitä varten. Opetussuunnitelmatyössä on tärkeää huolehtia siitä, että tutkittavat, jotka eivät ole yrittäjyysorientoitunut osaavat silti nimetä sisäisen yrittäjyyden osatekijöitä ja ohjautuvat kehittämään sisäistä yrittäjyyttään tietoisesti. Näin tutkittavat oppivat sanoittamaan osaamistaan tehokkaasti työelämää kiinnostavalla tavalla.

Sisäinen yrittäjyys edustaa työsuhteisen asiantuntijan kykyjä ja asenteita työhön. Seuraavalla sivulla oleva taulukko seitsemän avaa viittomakielen ja tulkkauksen koulutuksessa opittavaa sisäistä yrittäjyyttä kykyjen ja asenteiden osalta.

TAULUKKO 7. Sisäinen yrittäjyys kykyinä ja asenteina

	1	2	3	4	5	Yhteensä	Keskiarvo
Luotan omiin kykyihini	0	10	25	45	15	95	3,68
Haluan toteuttaa itseäni työssäni	0	0	5	49	41	95	4,38
Haluan laittaa itseni likoon työssäni	0	1	13	49	32	95	4,18
Olen valmis tekemään vastuullisia päätöksiä	0	6	21	41	27	95	3,94
Olen innokas esittämään uusia ideoita työpaikallani	0	6	25	34	30	95	3,93
Osaamiseni on monialaista	0	3	23	39	30	95	4,01
Kehitän aktiivisesti itseäni työssä	0	1	10	46	38	95	4,27
Ammatillinen kehittyminen on minulle tärkeää	0	0	2	34	59	95	4,6
Siedän hyvin epävarmuutta	4	27	35	22	7	95	3,01
Noudatan mieluummin sääntöjä kuin olen omatoiminen	0	12	36	32	14	94	3,51
Olen sitoutunut työpaikkani toimintaan ja tavoitteisiin	0	0	1	44	50	95	4,52
Minun on helppo kysyä apua työssäni	1	1	9	32	52	95	4,4
Työskentelen mielelläni tiimissä	0	6	17	44	28	95	3,99
Työskentelen mielelläni itsenäisesti	0	5	16	52	21	94	3,95
Työpaikallani on mielestäni hyvä työilmapiiri	0	3	24	43	24	94	3,94
Viihdyn työssäni	0	1	14	48	30	93	4,15
Arvostan omaa työtäni	0	1	6	40	47	94	4,41
Koen työtehtävät toisinaan itselleni vaikeiksi	2	4	30	38	19	93	3,73
Työni on mielenkiintoista	1	0	4	42	47	94	4,43
Koen itseni tärkeäksi työpaikalla	1	5	24	44	19	93	3,81
Yhteensä	9	92	340	818	630	1889	4,04

Olen verrannut taulukon seitsemän tulosta Sisäinen yrittäjyys kunta-alalla tehdyn tutkimuksen vastaavaa tulosta esittelevään taulukkoon (Heinonen & Paasio 2005, 39). Tutkimustulokset ovat samansuuntaiset ja kertovat siitä, että tutkittavien kyvyt ja asenteet kehittyvät koulutuksen aikana riittävälle tasolle ja he pystyvät vastaamaan ammattitaitovaatimukseen työelämässä.

Poimin taulukosta väittämän omiin kykyihin luottaminen. Se jää hieman alhaisemmalle tasolle suhteessa taulukossa esitettyihin muihin väittämiin. Tulos jää hieman myös vertailukohteen vastaavasta tuloksesta. Tämä kertoo siitä, että omiin kykyihin luottaminen, valmius tehdä vastuullisia päätöksiä ja innokkuus esittää uusia ideoita työpaikalla koetaan vielä kehittyviksi taidoiksi. Kykyihin luottaminen syntyy osaamisen ja hallinnan tunteesta. Tätä voidaan vahvistaa koulutuksessa synnyttämällä riittävästi onnistumisen ja kuulluksi ja nähdyksi tulemisen kokemuksia. Samalla epävarmuuden tunne häviää ja tekemiseen tulee varmuutta.

Ensimmäisen ja toisen lukuvuoden tutkittavat noudattaa vahvemmin sääntöjä kuin ovat omatoimisia. Ammatillisuus kehittyi voimakkaasti kolmantena lukuvuonna ammattiopinnoissa. Formaalissa kontekstissa sisäistetty tieto yhdistyy harjoittelussa ja projektiopinnoissa tulkin työhön. Neljännen lukuvuoden tutkittavilla on jo näkemystä toimintatavoista ja ammatillinen hallinnan tunne on kehittynyt. He kokevat olevansa valmiimpi tekemään vastuullisia päätöksiä ja esittämään uusia ideoita. Tulokset ovat loogisia, kun tarkastellaan eri vaiheessa olevien tutkittavien positiota suhteessa tulkin työhön ja ammattitaitoon.

33 % vastaajista kokee, että itsenäiset tehtävät, tapahtumien järjestäminen ja projektimainen työskentely vahvistaa yrittäjyyttä. Konkreettisen hyödyn ja lopputuloksen näkeminen motivoi oppimaan lisää. Opiskelijat toivovat voivansa ottaa itse isomman vastuun oppimisestaan. Tarkoituksenmukainen oppimisympäristö, riittävät oppimiseen suunnatut resurssit ja oikeanlaiset kasvuvirikkeet vahvistavat oppijan sisäistä yrittäjyyttä ja yrittäjyyttä. Nämä tekijät on syytä huomioida opetussuunnitelmatyössä ja myöhemmin opetuksen suunnittelussa. On huomioitava millä tavalla itsenäisyyttä tuetaan suhteessa opintojen vaiheeseen nähden. Tutkittavan on hyvä tulla tietoisiksi sisäisen yrittäjyyden kykyihin ja asenteisiin kohdistuvista kompetenssivaatimuksista ja hakea niihin tietoisesti vahvistusta, jotta kyvyt ja asenteet ovat riittävät työelämään siirryttäessä.

Sisäisesti yrittäjyyteen virittäytyneet tulkit vahvistuvat työssä nopeammin aloittelijasta itsevarmaksi tekijäksi. He ovat itseohjautuvia ja osaavat johtaa omaa

toimintaansa. Yrittäjämäisesti toimiva tulkki optimoi toimintansa suhteessa asiakkaaseen ja työnantajaan ja on riskinottoiskykyisempi työn kehittäjä. Tutkittavat kokevat olevansa sekä tiimi- että itsenäisen työn tekijöitä ja molemmat työskentelytavat koetaan mielekkäiksi. Molemmat työskentelytavat edustavat sisäisen yrittäjän työtä.

Tutkittavat luottavat hyvään työilmapiiriin, joka osaltaan mahdollistaa sisäisen yrittäjyyden vahvistumista niin harjoittelussa kuin tulevassa työelämässä. Myönteinen asennoituminen synnyttää myönteisiä kohtaamisia, jotka osaltaan vahvistavat myönteisen yrittäjyysminän kehittymistä. Työtehtävät koetaan toisinaan vaikeiksi, mikä on ymmärrettävää, kun työn edellyttämiä tietoja ja taitoja vasta opetellaan uusissa toimintaympäristöissä itselle vieraiden asiantuntijoiden rinnalla asiakkaiden kanssa. Itsensä tärkeäksi kokemisen tunteen kokemus työpaikalla on suhteellisen hyvä. Tulkit ovat tulkkauspalvelun tuottamisen avainhenkilöitä. Itsensä tärkeäksi kokemisen tunnetta on syytä vahvistaa koulutuksessa, jotta myönteinen ydintoimijuuden kokemus säilyy ja vahvistuu opinnoissa. Tätä kokemusta on mahdollista vahvistaa koulutuksessa huolehtimalla siitä, että opiskelija tuntee itsensä arvostetuksi ja saa riittävästi onnistumisen kokemuksia koulutuksen kontekstissa.

Tulkkausalan pienyritykset tarvitsevat yrittäjämäisesti ajattelevia ja toimivia tulkkeja kehittämään työtä. Koulutuksen tehtävä on varmistaa, että opiskelijan tiedot ja taidot ovat riittävällä tasolla, jotta hän tulkkina pystyy vastaamaan työelämän kompetenssivaatimukseen. Kompetenssivaatimukseen sitoutuu vahvasti odotus yrittäjämäisesti virittäytyneestä työotteesta. Sisäinen yrittäjyys on työtä uudistavaa ja itseään korjaavaa kyvykkyyttä, joka parhaimmillaan mukautuu ympäristön haasteisiin ja muutoksiin. Kyvyiltään ja asenteeltaan kyvykäs yrittäjämäisesti työhön suhtautuva tulkki lisää yritysten osaamispääomaa ja resurssia, jolla kohennetaan Hakkaraisen esittämää pienyritysten strategiatyön tilaa.

4.3 Yrittäjämäinen sitoutuminen opintoihin

Suhtautuminen työhön ja työhön sitoutuminen edustaa vahvasti yrittäjämäistä työtettä. Suhtautumiseen vaikuttavat useat sisäisen yrittäjyyden tekijät, joita kuvaan edellisessä luvussa. Kyvyt ja asenteet näyttävät kulkevat käsitysten sitoutumisen kanssa. Ensimmäinen taulukko kuvaa vastaajan suhtautumista työhön opiskelijan työstä käsin. Tutkittavan käsitys siitä, miten hän haluaa suhtautua työhön, heijastuu tapaan suhtautua opintoihin. Suhtautuminen on hyvää, vaikka innovatiivisuuden kokemus työsuhteessa toimiessa jää hieman alhaisemmaksi.

TAULUKKO 8. Tutkittavan suhtautuminen työhön

	1	2	3	4	5	Yhteensä	Keskiarvo
yhtä sitoutuneesti kuin jos työskentelisin yrittäjänä omassa yrityksessä	0	3	10	37	45	95	4,31
yhtä innostuneesti kuin jos työskentelisin yrittäjänä omassa yrityksessäni	0	3	7	36	49	95	4,38
yhtä innovatiivisesti kuin jos työskentelisin yrittäjänä omassa yrityksessä	1	7	17	46	24	95	3,89
Yhteensä	1	13	34	119	118	285	4,19

Sitoutumisen aste tulevaan työhön koetaan hyvänä, ydintoimijuuden kokemus jää hieman alhaisemmaksi suhteessa muihin sitoutumisen tekijöihin. Tämä on syytä huomioida, koulutuksen ja opetuksen suunnittelussa. Sisäisen yrittäjyyden lisääminen ensimmäisen lukuvuoden opintoihin voi vaikuttaa oppimiseen sitoutumista edistävästi Työhön sitoutuminen edustaa sisäistä yrittäjyyttä. Taulukot kahdeksan ja yhdeksän osoittavat, että opiskelijat kokevat nykyisestä positiostaan käsin sitoutuvansa työhön hyvin. Käsitys ja tahtotila työhön sitoutumisessa edustavat myös otetta ja sitoutumista opintoihin. Opetussuunnitelmassa on hyvä huomioida sisäisen yrittäjyyden sanoittaminen myös tässä yhteydessä.

TAULUKKO 9. Opiskelijan sitoutuminen työhön

	1	2	3	4	5	Yhteensä	Keskiarvo
olevani organisaatiossa tulkkauspalvelun ydintoimija	2	5	21	44	23	95	3,85
olevani organisaation asiakaspalvelun ydintoimija	2	5	16	34	38	95	4,06
toteuttavani itseäni työssä organisaation tavoitteiden ja toiminnan kautta	2	1	14	49	29	95	4,07
Yhteensä	6	11	51	127	90	285	4

4.4 Oppijälähtöinen kokemus asiakaslähtöisyyteen

Käsitys asiakaslähtöisestä tulkista ohjaa tutkittavan oppimista. Asiakaslähtöisyys on tulkkauksen perusta. Tässä alaluvussa käsiteltävät asiakaslähtöisyyden osatekijät ovat samalla sisäisen yrittäjyyden tekijöitä.

Kyky tunnistaa asiakkaan tarpeita opintojen alkuvaiheessa on lähtökohtaisesti alhainen. Kyky vahvistuu koulutuksessa oppimisen edetessä. Ammattietiikka, asiakkaat ja asiakkuudet tulevat tutuiksi toisena lukuvuonna. Samalla ammatillinen kasvu etenee hyvästi. Eettiseen herkkyyteen perustuva havainnointitaito, ammatillinen päätöksentekokyky, motivaatio toimia havaintojen pohjalta ja ammatillinen toimeenpanotaito kehittyvät ammattiopinnoissa ja harjoittelussa kolmantena ja neljäntenä lukuvuonna.

Tulkkina opiskelijalla on tarkoitus kohdella asiakkaita hyvin ja joustavasti ottamalla huomioon palvelunkäyttäjien tarpeet. Opiskelijan kokemus on, että asiakaslähtöisyys ohjaa tulkin toimintaa työssä. Toiminnan tavoitteena on tuottaa asiakkaalle hyvää ja laadukasta tulkkausta luoden samalla positiivisen palvelukokemuksen. Samalla opiskelija orientoituu vertaamaan toimintaansa muihin vastaaviin toimijoihin ja huomioi toiminnassaan tekijöitä, jotka lisäävät työn tehokkuutta myös työnantajan parhaaksi.

Vastausten perusteella opiskelija kokee tietävänsä ketkä ovat asiakkaita. Opiskelijat kokevat suhtautuvat tehtäväänsä vahvasti palveluhenkisesti. Kykyä tunnistaa asiakkaan tarpeita ja kokemus positiivisen palautteen saamisesta koetaan hieman alhaisemmaksi suhteessa muihin asiakaslähtöisyyden tekijöihin. Asiakkaan tarpeiden tunnistaminen perustuu osaamiseen ja osaaminen synnyttää positiivinen palaute tehdystä työstä. On tärkeää huolehtia siitä, että koulutus synnyttää riittävästi onnistumisia ja osaamisen kokemuksia, jotta opiskelijan luottamus pärjäämiseen ja onnistuneeseen kohtaamiseen työelämässä vahvistuu ammattitaidon ja ammatillisen kasvun myötä.

Seuraavalla sivulla olevan taulukko osoittaa, että opiskelijat tavoittelevat asiakaslähtöisyyttä oppimisessaan ja opiskelijan toimita on tavoitteen mukaista. Opiskelijan kokemus on, että hän kykenee vastaamaan asiakaslähtöisyyden vaatimukseen tulkin työssä. Kuntasektorilla tehdyssä tutkimuksessa erityistä huomiota kiinnitettiin asiakas-käsitteeseen ja asiakkaan tunnistamiseen. Vertasin tulkkiopiskelijan käsitystä asiakaslähtöisyydestä tulkin työssä kuntasektorin tutkimuksen tuloksissa esitettyyn kuvioon 9: Asiakkuus ja käsitys asiakkaasta kuntasektorilla (Heinonen & Paasio 2005, 53). Opiskelijan ja kuntatyötyössä työskentelevän asiantuntijan kokemus asiakkuudesta ja käsitys asiakkaasta ovat hyvin samansuuntaiset.

TAULUKKO 7. Opiskelijan käsitys asiakaslähtöisyydestä tulkin työssä

	1	2	3	4	5	Yhteensä	Keskiarvo
Tiedän, kuka on asiakkaani	1	2	6	22	64	95	4,54
Kohtelen asiakkaitani hyvin ja joustavasti	0	0	1	19	75	95	4,78
Otan toiminnassani huomioon palvelun käyttäjien tarpeet	0	0	2	28	65	95	4,66
Asiakaslähtöisyys ohjaa kaikkea toimintaani	0	2	8	41	44	95	4,34
Tunnen hyvin asiakkaideni tarpeet	0	8	18	47	22	95	3,87
Kehitän asiakaspalvelua jatkuvasti	0	4	18	36	37	95	4,12
Asiakkaani ovat tyytyväisiä saamaansa palveluun	0	1	18	42	34	95	4,15
Saan paljon positiivista palautetta	2	1	30	37	25	95	3,86
Tuotan palvelun tehokkaasti	0	2	17	41	35	95	4,15
Vertailen toimintaani muihin vastaaviin toimijoihin	0	4	18	38	35	95	4,09
Yhteensä	3	24	136	351	436	950	4,26

4.5 Yrittäjyyttä edistäviä tekijöitä koulutuksessa

Tässä aluvuossa tarkastellaan tutkittavien käsityksiä yrittäjyyden oppimisen edellytyksistä ohjauksen, toimintaympäristön ja resurssien näkökulmasta. Resursseja ja puitteita tarkasteltaessa tutkittavat kokevat tarvitsevansa tilaa ja mahdollisuuksia toimia itsenäisesti. Itsenäisen toiminnan tukeminen edellyttää koulutukselta selkeää tavoitteen asettamista ja ohjausta, joka tukee ja kannustaa itsenäiseen toimintaan ja tiedon rakentamiseen. Lisäksi oppimiselle on annettava riittävästi aikaa, jotta itsenäinen toiminta toteutuu oppimista edistävasti. Tutkittavien arvio yrittäjämäistä toimintaa tukevista edellytyksistä on hyvin linjassa sen kanssa mitä sisäinen yrittäjä tarvitsee työssään toimiessaan optimaalisesti asiakkaan ja työnantajan parhaaksi. Alla olevassa taulukossa esitetyt asiat on syytä ottaa huomioon opetussuunnitelmatyössä yrittäjyyden vahvistamisessa, koska sisäinen yrittäjyys ilmenee ja vahvistuu siellä, missä ympäristö ja resurssit ovat sen toteuttamiselle ja vahvistumiselle suopeita.

TAULUKKO 8. Sisäisen yrittäjyyden oppimisessa tarvittavia tekijöitä

	1	2	3	4	5	Yhteensä	Keskiarvo
Tilaa toimia itsenäisesti	0	1	19	52	22	94	4
Mahdollisuuksia toimia itsenäisesti	0	1	11	54	28	94	4
Ohjausta toimia itsenäisesti	0	1	6	39	48	94	4,5
Resursseja toimia itsenäisesti	0	1	11	41	41	94	4
Tavoitteen, jota kohti pyrkii itsenäisesti	0	0	6	42	45	93	4
Yhteensä	0	4	53	228	184	469	4

4.6 Yrittäjyyttä edistävät toiminta opiskelijan työssä

Lopuksi tutkimusaineistosta analysoitiin tutkittavan toimintaan liittyviä muutoksia, jotka edistävät yrittäjyystaitojen oppimista ja millaisia oppijalähtöisiä kehittämissuhteita opiskelijalla on antaa koulutukselle yrittäjyyden vahvistamiseksi. Alla olevassa taulukossa on tyypitelty merkittävimmät oppimista edistävät maininnat, joilla opiskelija voi itse edistää yrittäjyystaitojen kehittymistä koulutuksen aikana. Yksittäiset vastukset on jätetty huomiotta.

Tutkittava nimeää oppimista edistäviä toimenpiteitä omassa toiminnassaan. 72 % vastaajista on sitä mieltä, että merkittäviksi oppimista edistäviksi tekijöiksi muodostuvat itsenäinen vastuun ottaminen oppimisesta, oman toiminnan suunnittelu ja itsenäinen työote.

On muistettava, että opiskelen itseäni varten.

Vastaukset kuvastavat hyvin sisäisen yrittäjyyden keskeistä ajatusta arvon tuottamisesta tässä tapauksessa itselle, joka myöhemmin ilmenee osaamisena työelämän parhaaksi. 43 % tutkittavista kokee merkittäväksi oppimista edistäväksi tekijäksi tiedonhankintataitojen tehokkaan hyödyntämisen. Sisäisen motivaation ja myönteisyyden ylläpitäminen oppimisessa koetaan myös tärkeäksi yrittäjyyttä edistäväksi tekijäksi. 10 % tutkittavista on sitä mieltä, että verkostoituminen yrittäjien kanssa edistää yrittäjyyden oppimista. 4 % tutkittavista ei ole kiinnostunut yrittäjyydestä. Opetussuunnitelman laadullisen analyysin perusteella toteutussuunnitelmat eivät sanoita sisäistä yrittäjyyttä. Johtuen tästä tutkittava ei välttämättä tunnista kykyjään ja asenteitaan sisäiseksi yrittäjyydeksi

vaan ajattelee suoraviivaisesti yrittäjyyden olevan yrittäjän työtä. Opetussuunnitelmatyön toteutussuunnitelmien kirjaamisessa on tärkeää huomioida miten ydintoimijuutta tuetaan oppijälähtöisesti kestäväällä tavalla. Tutkittavan kokemus siitä miten oppimista voi itse edistää voi olla merkitsevä omakohtaista motivaatiota lisäävä tekijä. Myös tämä on hyvä huomioida opetussuunnitelmatyössä, kun sisäinen yrittäjyys jalkautetaan systemaattisesti opetussuunnitelmaan ja sanoitetaan opetussuunnitelman sisältöihin. Ammattitaidon ja ammatillisuuden kannalta on tärkeää, että tutkittava ohjautuu tietoisesti kehittämään sisäistä yrittäjyyttä vahvistavia kykyjä ja asenteita koulutuksessa riippumatta yrittäjyysintentiosta.

TAULUKKO 9. Yrittäjyyttä vahvistavat tekijät opiskelijan työssä

Yrittäjyyden oppimista vahvistavat tekijät opiskelijan työssä	
Itsenäinen vastuun ottaminen oppimisesta, oman toiminnan suunnittelu ja itsenäinen työote.	72 %
Tiedonhankintataitojen käyttämistä koulutuksessa, harjoittelussa.	43 %
Vahvistamalla osaamista saan arvostusta, josta seuraa voimaantumista ja yrittäjyysmotivaation kasvua	24 %
Myönteinen suhtautuminen ja sisäisen motivaation ylläpitäminen tekemisessä.	16 %
Verkostoituminen yrittäjien kanssa	10 %
Yrittäjyyttä voi oppia hankkimalla yrittäjyyskokemusta	6 %
Osallistumalla AHA1 Yrittäjyys opintojaksolle	6 %
Yrittäjyyttä voi oppia myös tavoittelemalla menestystä	6 %
En osaa sanoa miten edistäisin yrittäjyysosaamistani	7 %
En ole kiinnostunut yrittäjyydestä	4 %

4.7 Oppijälähtöiset ehdotukset yrittäjyyden vahvistamiseksi

Lopuksi aineiston analyysissä tarkastellaan vapaasti ideoituja oppijälähtöisiä kehittämissuhteita yrittäjyyden vahvistamiseksi viittomakielen ja tulkkauksen koulutuksessa. Aineistosta on tyypitelty neljä yrittäjyyden oppimista edistävää kategoriaa, jotka sisältävät ehdotuksia. Kategoriat ovat: opetussuunnitelman rakennetta koskevat parannusehdotukset, opetussuunnitelman sisältöä koskevat parannusehdotukset, oppimistehtäviä koskevat parannusehdotukset ja ohjausta

parantavat ehdotukset. Yksittäiset ehdotukset jätetään tarkastelun ulkopuolelle. Kehittämisehdotukset ovat konkreettisia ja toteutettavissa olevia koulutuksen rakennetta, sisältöä, ohjausta ja oppimistehtäviä edistäviä ehdotuksia.

Ensimmäisen lukuvuoden tutkittavien kehittämisehdotukset sisälsivät paljon ehdotuksia, joita toteutuksessa olevassa opetussuunnitelmassa jo on. Tämä johtunee siitä, että vain harva ensimmäisen lukuvuoden tutkittavista tuntee opetussuunnitelman hyvin. Kyselyyn vastaaminen perustui myös tältä osin omaan käsitykseen oppimisesta eikä edellyttänyt toteutuksessa olevaan opetussuunnitelmaan perehtymistä. Vastaamisessa korostuu kokemuksellisuus. Tuloksien tarkastelun ulkopuolelle rajautuvat yllä olevat alkuvaiheen opiskelijoiden kehittämisehdotukset ja yksittäiset kehittämisehdotukset.

Olisin yrittäjyysorientoituneempi, jos yrittäjyyttä olisi ollut jo alkuvaiheen opinnoissa. Voisin itsekin voisi ryhtyä yrittäjäksi.

Tutkimushenkilöille suunnatun kyselytutkimuksen aineistosta nousee kehittämisehdotus, jossa toivotaan yrittäjyyttä alkuvaiheen opintoihin. 10 % Tutkittavista kokee, että yrittäjyyden lisääminen alkuvaiheen opintoihin edistäisi yrittäjämäisen toimintatavan sisäistämistä ja kannustaisi yrittäjyyteen. 18 % tutkittavista toivoo yrittäjyyttä sekä alkuvaiheen opintoihin että ammattiopintoihin. Näitä kehittämisehdotuksia edustavat kolmannen ja neljännen lukuvuoden tutkittavat, jotka suorittavat ammattiopintojaan. Heille on myös kehittynyt kyky tarkastella oppimaansa taaksepäin ja arvioida oppimisympäristön tarkoituksenmukaisuutta työelämän vaatimuksia vasten. Neljännen lukuvuoden tutkittavilla on jo vahva näkemys ammattiin kohdistuvista vaatimuksista. He osaavat myös arvioida osaamistaan suhteessa muihin toimijoihin ja tunnistavat oppimista edistäviä tekijöitä viittomakielen ja tulkkauksen koulutuksessa hyvin.

Sisällölliset kehittämisehdotukset: yritysvierailijat, konkreettiset yrittäjyystarinat ja toimintamallit, yritystapahtumaan osallistuminen ovat kehittämisehdotuksia joita tuli kaikista tutkimusjoukon alaryhmistä vaikka ammattiopintoihin sisältyy kokempuhujien vierailuja ja yrittäjyystarinoita. Oppijalähtöiset kehittämisehdotukset yrittäjyyttä vahvistavista tekijöistä on koottu alla olevaan

taulukkoon kategorioittain ja ne huomioituvat myöhemmin tämän opinnäytetyön kehittämissuunnitelmissa.

TAULUKKO 10. Oppijälähtöiset kehittämissuunnitelmat yrittäjyyden vahvistamiseksi

1. Katgoria: opetussuunnitelman rakennetta koskevia parannusehdotukset	
Yrittäjyyttä lisätään alkuvaiheen opintoihin	10 %
Yrittäjyyttä läpi opintojen ohjaamaan yrittäjämäiseen toimintatapaan	18 %
2. Katgoria: Opetussuunnitelman sisältöä koskevat parannusehdotukset	
Verkostoituminen koulutuksessa: yritysvierailijat, konkreettiset yrittäjyystarinat ja toimintamallit, yritystapahtumaan osallistuminen	49 %
Harjoitteluihin sisällytetään yrittäjyyden tavoitteita	7 %
Vapaasti valittaviin opintoihin tarjolle yrittäjyyttä	6 %
3. Katgoria: Oppimistehtäviin kohdistuvat parannusehdotukset	
Projektimaisia oppimistehtäviä ja mahdollisuus itsenäiseen vastuun ottamiseen tehtävissä	33 %
työelämäroolin selkeämpi avaaminen ja esimiestyön sisältöjen tuominen perustutkintoon.	6 %
4. Katgoria: Ohjaukseen kohdistuvat parannusehdotukset	
Tukea opinnoissa suoriutumiseen ja työelämään suuntautumisessa	7 %
Vahvempi ja rohkeampi yrittäjyysorientaatio ohjaukseen	11 %

5 YRITTÄJYYDEN VAHVISTAMINEN KOULUTUKSEN KONTEKSTISSA

Kehittämissuositukset perustuvat tämän tutkimuksen tuloksiin. Opinnäytetyön kehittämissuositusten taustalla vaikuttaa Opetus- ja kulttuuriministeriön korkeakoulujen yrittäjyysvision kolme pääkohtaa: yrittäjyysmotivaation vahvistaminen, korkeakouluosaamisen ja innovaatioaihioiden voimakas hyödyntäminen yritystoiminnan alkuvoimana ja kiihdyttäjänä, sekä kasvuyrittäjyyden edistämisen tehostaminen. Tuloksiin perustuvien kehittämissuositusten on tarkoitus vahvistaa yrittäjyyttä viittomakielen ja tulkkauksen koulutuksen opetussuunnitelmassa ja kehittää koulutuksessa tehtävää työtä.

5.1 Sisäisen yrittäjyyden lisääminen ensimmäiselle lukukaudelle

Tutkimusaineistoista nousee vahvasti tarve sisällyttää yrittäjyys alkuvaiheen opintoihin. Vielä merkityksellisempää on sisäisen yrittäjyyden sisällyttäminen ensimmäisen lukuvuoden opintojen toteutussuunnitelmiin, koska sisäisesti yrittäjyyteen virittäytynyt opiskelija on oman oppimisensa ydintoimija. Koulutuksessa on varmistettava, että ydintoimijuuden kehittymistä tuetaan oikeilla kasvuvirikkeillä ja oppimiselle tarjotaan puitteet, jotka mahdollistavat jatkuvan ja kokonaisvaltaisen tiedon rakentamisen yrittäjyyttä edistävästi.

Opintojen alussa omaksuttu yrittäjämäinen suhtautumistapa oppimiseen, oman toiminnan tavoitteellinen suunnittelu ja itsensä johtaminen edesauttavat hyvin suoriutumiseen ja tavoiteajassa pysymiseen. Samalla sisäinen motivaatio, yrittäjämäinen ajattelu- ja toimintatapa vahvistuvat sisältäpäin. Yrittäjämäisesti opintojaan edistävä opiskelija toimii sisäisen motivaation ohjaamana ja on myös valmiimpi tekemään itseään koskevia päätöksiä urasuunnittelun osalta, kun siirrytään ammattiopintoihin joko kielensisäisentulkkauksen tai kielten välisen tulkkauksen opintoihin.

5.2 Yrittäjyysjuonteen vahvistaminen ammattiopinnoissa

Ydintoimijuus vahvistuu ammattikopinnoissa vahvaksi yrittäjyysosaamiseksi huolehtimalla siitä, että opetussuunnitelmassa on eheä, systemaattinen ja riittävän kattavasti opintokokonaisuuksiin ja -jaksoihin jalkautuva sisäisen yrittäjyyden juonne. Tämän varmistamiseksi yrittäjyyttä on mahdollista käyttää sateenvarjokäsitteenä, jonka alla ammattiopintojen ja tutkimus- ja kehittämisopintojen toteutussuunnitelmien kirjoittamistyössä varmistetaan se, että yrittäjyys ja sisäinen yrittäjyys jalkautuvat luontevana juonteena yllä mainittuihin opintoihin tulkin ammattitaitoon kuuluvalla tavalla. Ammattiopinnoissa on myös mahdollista syventää yrittäjyysosaamista vapaasti valittavissa opinnoissa Diakin tulkkauksen koulutustarjonnan ulkopuolelta esim. Nuori yrittäjyys ohjelmassa. Jotta opiskelija tulee tietoiseksi ja halutessaan ohjautuu syventämään osaamistaan yrittäjyudessa, tarvitaan yrittäjyysorientoitunutta ohjausta.

Harjoittelussa oppiminen tapahtuu koulutuksen ja työelämän yhdyspinnoilla. Tässä yhteydessä yhdyspintoja ovat sellaiset oppimista edistävät toiminnot, jotka kuuluvat oppilaitoksen järjestämisvastuuseen, mutta joiden toteuttaminen edellyttää yhteisiä tavoitteita ja yhteistyötä työelämän kanssa. Harjoittelua ohjaavat sekä koulutusohjelman kyseisestä harjoittelusta vastaava lehtori eli tuutori että työelämän harjoittelupaikan ohjaaja eli mentori. Mentorointi ja sen edellyttämä luottamus vaativat molemmilta osapuolilta avoimuutta ja vastaanottavaisuutta uusille näkemyksille. Molemminpuolinen arvostus ja oppimistarpeet ohjaavat keskinäisen suhteen kehittymistä ja siitä saatavaa hyötyä. Esimerkiksi koulutuksessa läpikäytyt asiat saavat uuden muodon keskusteltaessa niistä mentorin kanssa. (Kansikas 2007, 96–37.) Yhtenä yrittäjyystaitoja vahvistavana tekijänä ehdotan yritysmentoroinnin käyttöönottamisen harjoittelun ohjauksen tehostamiseksi ja harjoitteluiden sisältöjen ja tavoitteiden vahvistamista yrittäjyydellä. Oske-toiminta tarjoaa luontevan yhteyden Viittomakielialan Tulkkauspalvelun Tuottajat ry:n ja Puhevamma-alan Tulkkauspalveluntuottajien kanssa yritysmentoroinnista sopimiseen.

Ammattiopinnoissa yrittäjämäisesti opintoihin orientoitunut opiskelija tekee oppimista koskevia valintojaan itsenäisesti, tietoisesti ja tavoitteellisesti omiin intresseihin ja oppimistavoitteisiin perustuen. Opiskelija ohjautuu toimimaan oppimisen ja ammatillisen kasvun kannalta arvoa tuottavasti suhteessa itseensä, muihin opiskelijoihin ja työelämään. Yrittäjämäisesti toimiva opiskelija pystyy osoittamaan osaamistaan niin koulutuksessa kuin harjoittelussa tehokkaasti ja yhdistämään koulutuksessa oppimaansa tietoa käytännön toimintaan. Tämä taas lisää onnistumisen kokemuksia, opintojen mielekkyyttä ja vahvistaa opiskelijan käsitystä itsestään oppijana ja tulevana tulkkina. Yrittäjyystaitojen vahvistamiseksi yrittävälle opiskelijalle on hyvä antaa myös vapautta oman oppimisen suunnitteluun ja yrittäjämäisen toiminnan toteuttamiseen. Oikein vahvistettuna ydintoimijuus ja yrittäjyystaidot tulevat osaksi ammatillista toimintatapaa.

5.3 Ohjausotteen vahvistaminen opetuksessa

Sisäiseen yrittäjyyteen vaikuttavat ulkoiset tekijät: esimiehen suhtautuminen työhön ja johtamiseen, tehtävä- ja toimenkuvat, ilmapiiri, puitteet, olosuhteet ja käytettävissä oleva välineet ja tekniikka ovat sisäisen yrittäjyyden ulkoisia tekijöitä, jotka toteutuvat hyvin Diakissa. Lehtorit voivat työskennellä yrittäjämäisesti tehtävässään opiskelijoiden parhaaksi. Lehtoreiden tulkkitaukaisuus ja vähäiset yrittäjyystaidot heijastelevat opetuksen painotuksissa ja ohjausotteessa. Yrittävät opiskelijat ja yrittäjyydellä vahvistettu opetussuunnitelma eivät yksi riitä vahvistamaan yrittäjyyttä tulkkauksen koulutuksessa. Tarvitaan osaamisen vahvistamista ja yrittäjyysorientoitunutta ohjausta Aluksi tätä osaamista voidaan vahvistaa helposti ja käytännönläheisesti kirkastamalla sisäisen yrittäjyyden käsitettä kykyjen ja ominaisuuksien osalta lehtorin työssä. Oman toiminnan reflektointi suhteessa sisäiseen yrittäjyyteen vahvistaa ohjauksen yrittäjyysorientaatiota. Myös tiedonhankinta yrittäjyydestä ja kouluttautuminen on tärkeää.

5.4 DiakOpin yrittäjyysorientoitunut kehittäminen

DiakOpissa työskentelevät lehtorit ovat tulkki-taustaisia ja jakavat yhteisen kokemuksen DiakOpin merkityksellisyydestä autenttisenä tulkkauksen harjoitteluympäristönä. Uuden hankintakauden alussa 1.1.2018 DiakOpin asema tulkkauspalveluntuottajana muuttui: DiakOppi ei ole alkaneella hankintakaudella Kelan tulkkauspalvelun tuottaja. DiakOpin toiminnallisen ja elinvoimaisen toimintaympäristön kehittäminen on toimintaympäristön olemassaolon elinehto. DiakOpin muuttunut tilanne voidaan nähdä mahdollisuutena. Vapautunutta resurssia voidaan käyttää toimintaympäristön kehittämiseen: kolmannen tahon tulkkaus- opetus- ja ohjauspalvelun uudelleen tuotteistamiseen, opetus- ja ohjauspalveluiden digitaaliseen tuottamiseen, löytävään työhön ja markkinointiin. Kolmannen tahon verkostojen vahvistaminen avaa uusia mahdollisuuksia lisätä ja kehittää työelämälähtöisiä oppimisympäristöjä ja toimintamalleja.

Uudistuva työelämä ja opetussuunnitelmauudistuksessa koulutusta monipuolistavat uudet sisällöt synnyttävät tarpeen luoda ja kehittää toimintaympäristöjä, joissa opitaan järjestötyön, yritystoiminnan ja asiantuntijan tehtävässä tarvittavia taitoja: eettisesti kestävää vaikuttamista, asiantuntija/yritysviestintää ja monikanavaista asiakaspalvelua. Tulkkauksen koulutuksen opetussuunnitelmatyön rinnalla uudistetaan samanaikaisesti DiakOpin kotisivuja. DiakOpin perinteisen toiminnan rinnalla kotisivu-uudistus mahdollistaa uuden digitaalisen oppimista edistävän toimintaympäristön luomisen tulkkauksen koulutukseen.

Digitaalinen DiakOppi on Opetus- ja kulttuuriministeriön kärkihankkeen teeman mukaista toimintaa, jossa sujuvoitetaan korkeakoulujen opintopolkuja sekä kehitetään opintojen sisältöjä digitaalisuutta hyödyntäen (Opetus- ja kulttuuriministeriö i.a.). Digitaalinen DiakOppi viittomakielen ja tulkkauksen opetussuunnitelman lähemmäs työelämää ja mahdollistaa yrittäjyys- ja järjestötaitojen oppimisen autenttisessa toimintaympäristössä. Ohjattu toiminta kotisivujen sisällöntuottajana ja asiakaspalvelu-chatissa vahvistaa yrittäjyystaitoja digi- ja viestintäosaamisen oppimista antaen valmiuksia digitaalisessa ympäristössä toimimiseen ja erilaisten työkalujen, kuten esim.

wordpress-julkaisualustan peruskäyttöön. Kotisivut on avain tehostaa ja monipuolistaa DiakOppia oppimisympäristönä palvelemaan oppimista uudella tavalla. Samalla DiakOppin palveluiden näkyvyys, käytettävyys ja saavutettavuus paranevat.

Uusi digitaalinen oppimisympäristö mahdollistaa oppiainerajat ylittävän yrittäjyyskasvatuksen tulkkauksen koulutuksessa ja tarjoten samalla opiskelijalle aidon työelämäkokemuksen digitaalisessa toimintaympäristössä. Autenttinen digitaalinen oppimisympäristö mahdollistaa yrittäjyyden juonteen jalkauttamisen kieli- ja viestintäopintoihin, yrittäjyysopintoihin, tulkkauksen opintoihin ja uuden opetussuunnitelman uuteen sisältöön järjestöt ja niissä toimiminen, palvelujärjestelmät, asiakaspalvelua ja etiikkaa. Vaihtoehtoisesti yrittäjyystaitoja vahvistava keinotekoinen oppimisympäristö on rakennettavissa Moodlerooms – verkkoympäristöön.

Digitaalinen DiakOppi avaa tulkkauksen koulutukselle mahdollisuuden kasvattaa ja kehittää tutkinto-opiskelijoita ja työelämää palvelevaa tulkkauks-, ohjaus- ja asiantuntijapalveluita. Yhdyspinnoilla olevaa toimintaa on jatkossa hyvä tarkastella digitalisaation tuomat mahdollisuudet huomioiden.

Pohdittavaa on miten tulkkauksen koulutuksessa tehtävä yrittäjyyttä vahvistavat konkreettiset toimenpiteet nivELYVÄT koulutuksessa tehtävään työhön, oppimiseen ja käytettävissä oleviin resursseihin. Osaamis- ja kehittämistarpeet nivELYVÄT kokonaisuudeksi, jossa huomioituvat tarve kehittää toimintaympäristöä ja kehittämisen tuomat mahdollisuudet. Näistä tarpeista ja huomioista nousee idea innovaatiopedagogiikkaan perustuvasta koulutuksen kehittämisestä, jonka keskiössä on digitaalinen DiakOppi. Digitaalinen DiakOppi toimii opintokokonaisuuksia yhdistävänä toimintaympäristönä.

Yrittäjyyttä vahvistava ja digitaalisuutta edistävä hanke mahdollistaisi kehittämistyöhön käytettävien resurssien kasvattamisen ja aidosti uuden toimintamallin kehittämisen. Kokeileva kehittäminen perustuu tiedon ja osaamisen jakamiseen ja erilaisten näkökulmien jakamiselle tulkkauksen koulutuksessa ja työelämäverkostoissa. Osallistamalla opiskelijat

toimintaympäristön kehittämiseen heistä tulee osa tulkkauksen koulutuksen ja työelämän kehittämissyhteisöä. Osallisuus edistää uusien innovaatioiden syntyä ja yhteisölliset innovaatiovalmiudet kehittyvät.

5.5 Sisäinen yrittäjyys työhön sijoittumista edistävä tekijä

Viittomakielen ja tulkkauksen koulutuksessa on otettava huomioon tulkkien työllistymistilanne. Niin tulkkausalalla kuin yhteiskunnassa yleensäkin vakituisen työn rinnalla pysyy sitkeästi epätyypillinen työ. Epätyypillinen työ ja tulkkaukspalveluiden hankintatapaan liittyvät tekijät hidastavat uusien tulkkien työllistymistä.

Yrittäjyys tarjoaa suoran vaihtoehdon työllistymiseen ja sisäinen yrittäjyys vahvistaa tulkin kykyä työllistyä. Tämä on hyvä huomioida opiskelijoiden ohjauksessa. Yrittäjämäisesti työhön suhtautuvat tulkit kestävät epätyypillisen työn haasteita paremmin ja löytävät työllistäviä ratkaisuja muita paremmin. Yrittäjyyteen virittyneet uudet tulkit valikoituvat ja sijoittuvat työtehtäviin tulkkausalalla ja sen ulkopuolella kiinnostuksensa ja vahvuksiensa ohjaamina. Yrittäjyystiedot ja taidot tunnistava tulkki työllistää itsensä herkemmin yrittäjänä. Sisäiset yrittäjät ovat myös motivoituneita ylläpitämään koulutuksessa hankkimaansa osaamista tilanteessa, jossa työllistyminen koulutusta vastaavaan tehtävään ei tapahdu heti valmistumisen jälkeen.

6 POHDINTA

6.1 Tutkimustulokset opetussuunnitelmatyön tukena

Tutkimuksessa löydettiin tekijöitä, joita vahvistamalla yrittäjyys viittomakielen ja tulkkauksen koulutuksessa vahvistuu. Selvisi, että opetussuunnitelman rakenne ei tue systemaattisesti yrittäjyyden oppimista, eikä opetussuunnitelmassa esiinny sisäisen yrittäjyyden käsitteitä. Positiivista tuloksissa on se, että opiskelijat oppivat hyvin sisäistä yrittäjyyttä, vaikkakaan eivät tunnista kykyjään ja asenteitaan sisäiseksi yrittäjyydeksi.

Luvuissa viisi ja kuusi esitellyt tutkimustulokset ovat pohjana luvussa seitsemän esitetyille kehittämis ehdotuksille. Tuloksista johdetut kehittämis ehdotukset ovat konkreettisia toimenpiteitä, jotka toteuttamalla yrittäjyys opetussuunnitelmassa vahvistuu. Tutkimustuloksien rakennetta ja sisältöä koskevat kehittämis ehdotukset on huomioitu meneillään olevassa opetussuunnitelmatyössä. Ammatillisen kasvun näkökulmasta on oleellista, että opiskelija tiedostaa mikä hänen osaamisestaan on yrittäjyysosaamista.

DiakOpin kotisivu-uudistus etenee kevään aikana. Uudistustyössä tarkastellaan mahdollisuutta kehittää DiakOpin kotisivuista digitaalinen toimintaympäristö, jossa opiskelijat voivat omaksua ajanmukaisia yrittäjyystaitoja. Digitaalinen DiakOppi vahvistaisi yrittäjyyden juonnetta sekä sisällöllisesti että rakenteellisesti ja sujuvoittaisi tulkkiopiskelijan opintopolkua Opetus- ja kulttuuriministeriön teema huomioiden (Opetus- ja kulttuuriministeriö i.a.).

Tutkimuksen kehittämis ehdotukset ulottuvat myös koulutuksessa tehtävään työhön. Tutkimustulokset tekevät sisäisen yrittäjyyden tekijät näkyviksi koko opetushenkilöstölle viittomakielen ja tulkkauksen koulutuksessa. Yhteisesti hyväksytty yrittäjyyteen kannustava toimintatapa vahvistuu, kun sisäinen yrittäjyys sisäistyy osaksi lehtoreiden ohjausotetta.

Tutkimukseen perustuvien kehittämisehdotusten ja toimenpiteiden vaikutuksien mittaaminen tietyllä aikavälillä uuden opetussuunnitelman käyttöönoton jälkeen on tärkeää: Opinnäytetyöstä nouseva jatkotutkimuksen aihe on seurantatutkimuksen tekeminen. Tutkimuksen toistaminen tuo jatkuvuutta ja antaa uutta suuntaa koulutuksen kehittämistyöhön.

6.2 Opinnäytetyön tutkimusosan luotettavuus

Opinnäytetyö on toteutettu tutkimusetiikkaa noudattaen ja tutkittavia arvostavasti. Määrällisessä tutkimuksessa käytetään luotettavuuden varmennuksessa kahta käsitettä: reliabiliteettia ja validiteettia. Reliabiliteetti tarkoittaa tutkimustulosten pysyvyyttä. Validiteetti eli pätevyys tarkoittaa sitä mitataanko juuri sitä asiaa mitä tutkitaan. (Kananen 2012, 167.) Tutkimuksessa on käytetty sekä laadullista ja määrällistä tutkimusotetta tutkimuksen kohteesta riippuen. Metsämuurosen (2006, 133) mukaan ensin on mietittävä, mitä halua saada selville ja sen jälkeen päätetään, miten saavutat sen parhaiten. Syvemmän ymmärryksen saavuttamiseksi yrittäjyyden ilmentymää opetussuunnitelmassa on tutkittu laadullista aineistonkeruumenetelmää käyttämällä, kun taas mitä opiskelijat oppivat sisäisestä yrittäjyydestä koulutuksen aikana on tutkittu määrällistä aineistonkeruumenetelmää käyttämällä. Aineistonkeruumenetelmät sopivat hyvin tutkimukseen ja kaksi erilaista aineistoa synnyttää syvemmän ymmärryksen yrittäjyyden ja sisäisen yrittäjyyden ilmenemisestä opetussuunnitelmassa. Aineistot ovat riittävät ja tulokset ovat suoraan todennettavissa aineistoista. Tutkimukset mittaavat oikeita asioita sillä tulokset antavat tiedon siitä miten yrittäjyys ilmenee viittomakielen ja tulkkauksen koulutuksen opetussuunnitelmassa ja mitä opiskelijat oppivat sisäisestä yrittäjyydestä koulutuksen aikana. Tutkimuksen validiteettia vahvistaa valmiin mittariston käyttäminen ja tutkimuksen tuloksien vertaaminen eli kriteerivalidius Sisäinen yrittäjyys kuntatyössä tutkimuksen tuloksiin (Metsämuuronen 2006, 57).

Tutkimuksen edustavuus ja tarkkuus ovat oleellisia arvioitaessa sen luotettavuutta (Anttila 2006, 291). Reliabiliteetin sisältö viittaa tutkimuksen toistettavuuteen (Metsämuuronen 2006, 56). Tutkimuksen reliabiliteettia

vahvistaa se, että tutkimus on toistettavissa Diakin viittomakielen ja tulkkauksen koulutuksessa ja Diakin asioimistulkkauksen koulutuksessa. Siihen miten pysyviä tutkimuksen tulokset olisivat, voi vaikuttaa opiskelija-aines ja mitkä asiat opetuksessa kulloinkin painottuvat.

Opinnäytetyön tutkimuksen tulokset ovat julkisia. Tulokset on tarkoitettu käytettäväksi viittomakielen ja tulkkauksen koulutuksessa tehtävään opetussuunnitelmatyöhön ja toteutuksessa olevan opetussuunnitelman toteutussuunnitelmien vahvistamiseen. Tulokset voivat olla siirrettävissä ainakin osittain tämän tutkimuksen lähtökohtakuvaus huomioiden Diakin asioimistulkkauksen koulutukseen.

6.3 Opinnäytetyöprosessin itsearviointi

Yrittäjyyden tuominen kouluihin liittyy laajempaan yhteiskunnallis-poliittiseen muutokseen, jonka ytimessä on kansalaisuudelle asetettu yrittäjämäärän vaatimus: yksilön ja koko yhteiskunnan menestyksen nähdään edellyttävän yrittäjämäistä toimintaa (Korhonen, Komulainen & Rätty 2010, 38). Opinnäytetyöprosessi on tarjonnut minulle mahdollisuuden oppia tutkivaa työtettä, tarkastella yrittäjämäärää tulkin ja lehtorin työn kontekstissa ja jäsentää tietoa siitä, miten yrittäjyyttä opitaan viittomakielen ja tulkkauksen koulutuksessa.

Opinnäytetyön aihe nousi kiinnostuksesta tulkkauksen ja koulutuksen kehittämiseen. Aiheen valinnassa huomioitui aikaisemmassa tutkimuksessa esitetyt DiakOpin toimintaan kohdistuvat huomiot ja kehittämissuositukset. Lisäksi Yrittäjyys ja sisäinen yrittäjyys ovat olleet ajankohtaisia alaa puhuttavia aiheita edellisten kilpailutuksien aikana ja tekevät aiheesta ajankohtaisen myös koulutuksessa. Tutkimuskohteen valintaa ohjasi tieto siitä, että yrittäjyyden ilmiön selittämiseksi oli olemassa universaaleja teorioita ja malleja, jotka sopivat myös tulkin tietointensiiviseen työhön.

Tutkimusongelman asettaminen ja työn metodologiset valinnat ovat haastaneet minua ja tottumattomuus tutkimuksen teossa herätti paljon kysymyksiä.

Sittemmin tutkimuskysymykset ohjasivat tutkimusotteen valintaa. Aineistonkeruumenetelmien ja aineiston analyysimenetelmien valinnat ovat olleet tutkimuksen onnistumisen kannalta merkitseviä valintoja. Myös valmiin aineistonkeruumenetelmän käyttäminen vahvisti tutkimuksen kivijalkaa ja toi varmuutta tutkimiseen. Pieneen aineistoon perustuva analyysi sujuvoitti tutkimustulosten esittelyä.

Opinnäytetyön tavoite onnistui. Kehittämisehdotukset perustuvat tutkimuksen tuloksiin. Kehittämisehdotukset kohdentuvat rakenteellisesti ja sisällöllisesti oikeisiin asioihin ja ovat tarkoituksenmukaisia. Tutkimus vahvistaa myös käsitystä siitä, että Diakin tulkkauksen koulutus antaa hyvät valmiudet yrittäjyyteen. Toimeenpanemalla kehittämisehdotuksia opiskelijat tulevat tietoisiksi sisäisen yrittäjyyden ammatillisesta merkityksellisyydestä, työllistymisessä ja työelämässä yleensä. Kehittämisehdotuksilla vahvistettu uusi opetussuunnitelma tuo viittomakielen ja tulkkauksen koulutuksen lähemmäs työelämää.

Yrittäjämäisesti työhön suhtautuva tulkkauksen asiantuntijat ovat valmiita tekemään löytävää työtä uusien asiakkuuksien synnyttämiseksi. He osaavat synnyttää kommunikaation tarvetta siellä missä sen tarvetta ei vielä nähdä ja asiakaslähtöisiä ratkaisuja kommunikaation edistämiseksi asiakkaan ja työnantajan parhaaksi.

LÄHTEET

Ammattikorkeakoululaki 932/2014. Saatavilla 14.1.2018.

<http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2014/20140932>

Anttila, P. (2006). *Tutkiva toiminta ja ilmaisu, teos, tekeminen*. Hamina: Akatiimi.

Damyanova, L. (2017). *Science, Engineering & Education*, 2, (1). Saatavilla 22.2.2018. http://dl.uctm.edu/see/node/jsee2017-1/10_SEE_17-09_p_66-76.pdf.

Diakonia-ammattikorkeakoulu Tulkki AMK opetussuunnitelma 2012. Saatavilla 12.2.2018. https://www.diak.fi/wp-content/uploads/2018/01/Diak_opetussuunnitelma_viittomakieli_ ja_tulkkkaus.pdf

Diakonia-ammattikorkeakoulu i.a. Periaatteita. Saatavilla 15.1.2018.

<https://www.diak.fi/opiskelu/opiskelijan-polku/opintojen-suorittaminen/periaatteita/>

Fisher, D. & Frey, N. (2014). *Close Reading and Writing from Sources*. Newark, DE; International Reading Association.

Roslöf, R. (2015). DiakOppi – lehtorin ja opiskelijan työelämän oppimisympäristö. Teoksessa R. Gothoni, S. Hyväri, M. Kolkka & P. Vuokila-Oikkonen (toim.) *Osallisuutta, oppimista ja arviointia* (235–244). Diakonia-ammattikorkeakoulu. Tampere: Juvenes Print.

Heinonen, J. & Paasio, K. (2005). *Sisäinen yrittäjyys kuntatyössä*. Kunnallissalan kehittämissäätiön tutkimusjulkaisut, nro 48. Vammala: Vammalan kirjapaino..

Heinonen, J. & Vento-Vierikko, I. (2002). *Sisäinen yrittäjyys uskalla, muutu, menesty*. Helsinki. Talentum.

Hirsjärvi, S.; Remes, P. ja Sajavaara, P. (2000). *Tutki ja kirjoita*. Helsinki: Kirjayhtymä.

Jyväskylän yliopisto Koppa 2015. Menetelmäpolkuja. Saatavilla 7.3.2018

<https://koppa.jyu.fi/avoimet/hum/menetelmapolkuja/menetelmapolku/aineiston-analyysimenetelmat/lahiluku>

Kananen, J. (2012). *Kehittämistutkimus opinnäytetyönä. Kehittämistutkimuksen kirjoittamisen käytännön opas*. Jyväskylän ammattikorkeakoulu: Juvenes Print.

- Kansikas, J. (2007). *Kasva yrittäjyyteen*. Helsinki: Talentum
- Koiranen, M. & Pohjansaari, T. (1994). *Sisäinen yrittäjyys: innovatiivisuuden, laadun ja tuottavuuden perusta*. Tampere: Tammer-Paino.
- L 348/2007. Laki julkisista hankinnoista. Saatavilla 3.4.2018.
<http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2007/20070348?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=hankintalaki>
- L 133/2010. Laki vammaisten henkilöiden tulkkaukspalvelusta. Saatavilla 30.10.2016. <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2010/20100133>
- Lappalainen, E. (2007). Oppimisyrityksessä teoriat voi soveltaa käytäntöön. Teoksessa J. Kansikas (toim.) *Kasva yrittäjyyteen* (47–51). Helsinki: Talentum.
- Marku, S. (2010). *KÄDET EIVÄT YKSIN RIITÄ – KOHTI VAHVAA OSAAMISTA JA LAATUA: Diakonia-ammattikorkeakoulun viittomakielen tulkkioiskelijoiden työ-elämän oppimisympäristö DiakOpin toiminnan perusteet sekä luonnos toiminnan ohjauksen ja laadun käsikirjaksi*. (Opinnäytetyö, Diakonia-ammattikorkeakoulu, Viittomakielialan tulkkitoiminnan koulutusohjelma). Saatavilla 12.2.2018
http://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/22005/Marku_Satu%20.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Metsämuuronen, J. (toim.) 2006. *Laadullisen tutkimuksen käsikirja*. Helsinki: International Methelp.
- Naskali, P. (2010). Yliopisto-opetus vaihdon ja lahjan taloudessa. Teoksessa K. Komulainen, S. Kesitalo-Foley, M. Korhonen & S. Lappalainen (toim.) *Yrittäjyyskasvatus hallintana* (251–268). Tampere: Vastapaino.
- Opetusministeriö (2009). Korkeakoulupohjaisen yrittäjyyden edistäminen Opetusministeriön ja työ- ja elinkeinoministeriön korkeakoulupohjaisen yrittäjyyden edistämisen yhteistyöryhmän muistio. Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2009:10. Valtioneuvosto. Saatavilla 19.2.2018.
<https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/78905/tr10.pdf?sequence=1>

- Opetus- ja kulttuuriministeriö (2018). Saatavilla 1.5.2018.
http://minedu.fi/artikkeli/-/asset_publisher/opintopolut-sujuvammiksi-teknologiaa-hyodyntaen-opintojen-sisaltoja-uudistetaan
- Peltonen, M. 1987. *The Role of Education in Entrepreneurship*. Industrial Education Committee. Series B/3. Los Angeles, London, New Delhi and Singapore: SAGE Publications.
- L 1998/628. Perusopetuslaki. Saatavilla 19.2.2018.
<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1998/19980628>
- Seppä, P. (2012). *Riittävän hyvä harjoittelu Diakonia-ammattikorkeakoulun Viittomakielentulkin koulutusohjelman harjoittelukäytäntöjen kehittäminen opiskelijoilta ja mentoreilta saatujen palautteiden pohjalta*. (Opinnäytetyö, Diakonia-ammattikorkeakoulu, Viittomakielialan tulkkitoiminnan koulutusohjelma).
- Sola, T. (13.3.2018) Valtion tulkkauspalvelukeskuksen yleisesittely [luento].
Turku: Diakonia-ammattikorkeakoulu.

LIITTEET

Liite 1 Saate opiskelijalle

Hyvä opiskelija!

Tällä kyselyllä kerätään aineistoa Viittomakielen ja tulkkauksen koulutuksen pedagogiseen kehittämistyöhön. Kehittämistyö toteutetaan Tulkkaustoiminnan kehittäminen (ylempi AMK) opinnäytetyönä.

Kyselyssä tarkastellaan Diakin tulkkio opiskelijoiden käsityksiä yrittäjämäisestä toiminnasta tulkin työssä pedagogisen kehittämisen näkökulmasta. Kyselylomake on tarkoitettu kaikille tulkkauksen opiskelijoille. Tarkoituksena on selvittää opintojen eri vaiheessa olevien opiskelijoiden käsityksiä siitä miten yrittäjämäinen työote ilmenee työssä. **On tärkeää, että vastaat kysymyksiin tämän hetkisen käsityksesi ja kokemuksesi mukaisesti.**

Kyselylomake sisältää vastaajan taustatietoja kartoittavien kysymysten lisäksi kysymyksiä suhtautumisesta tulevaan työhön, innovatiivisuudesta, uusiutumiseen, toiminnasta ja yksilön ominaisuuksista. Kysely tarjoaa sinulle mahdollisuuden vaikuttaa koulutuksen kehittämiseen. Vastaathan kaikkiin kysymyksiin.

Kyselyn vastauksia ei pystytä yhdistämään yksittäisiin vastaajiin. Vastaukset käsitellään nimettöminä ja luottamuksellisina ainoastaan tutkijan toimesta. Tutkijaa sitoo vaitiolovelvollisuus. Tutkimusraportissa vastauksia ilmennetään tilastollisina kokonaisuuksina, eikä yksittäistä vastaajaa ei voida tunnistaa eikä yksittäisiä vastauksia erottaa.

Vastauslinkki: <https://www.webropolsurveys.com/S/474AEB713B2198C2.par>

Kiitos yhteistyöstä!

Satu Rantamäki
Lehtori, AmO, Tulkki AMK
Diakonia-ammattikorkeakoulu (Diak)
Ruukinkatu 2-4, 20540 Turku

Liite 2 Kirjallinen suostumus, opiskelija

Kirjallinen suostumus kyselyvastausten hyödyntämisestä tutkimus- ja kehittämistoiminnassa.

Kyselyn nimi: Yrittäjämäisen työotteen kehittäminen

Vastuuhenkilö: Satu Rantamäki

Tulokset tullaan julkaisemaan kehittämisraportissa/ tutkimuksellisessa artikkelissa/ hankkeen jatkokehittämistyössä.

Minulle on selvitetty yllä mainitun tehtävän tarkoitus ja se, että kirjallista materiaalia tullaan käyttämään Diakin tutkimus- ja kehittämistyössä. Olen tietoinen siitä, että tutkimukseen osallistuminen on vapaaehtoista. Olen myös tietoinen siitä, että henkilöllisyyteni jää vain tutkijan/tutkijoiden tietoon.

Päiväys

Tutkittavan allekirjoitus, nimenselvennys ja opiskelijanumero

---

Liite 3 Webropol-kyselylomake

Yrittäjämäisen työtteen kehittäminen

1. Missä ryhmässä opiskelet? *

- G41vtk
- G39vtk
- G37nvtk
- G35nvtk

2. Osallistutko O`Diakon toimintaan? *

- Kyllä, millä tavalla?
_____
- Ei

3. Osallistutko järjestö- ja/tai yhdistystoimintaan vapaa-ajalla?

- Kyllä, miten?
_____
- Ei

4. Onko sinulla aikaisempia tutkintoja?

- Kyllä, mitä
_____
- Ei

5. Onko sinulla työkokemusta?

Ilmoita
työkokemus _____
kuukausina

6. Millaista työkokemusta sinulla on?

---

7. Onko sinulla yrittäjyys taustaa?

Kyllä, millaista?

Ei

8. Onko yrittäjyys sinulle vartenotettava työllistymismahdollisuus tulevaisuudessa?

Kyllä, miksi?

Ei

Seuraavat kysymykset liittyvät tulevaan ensimmäiseen työhösi tulkkina. On tärkeää, että vastaat seuraaviin kysymyksiin omaan kokemukseesi perustuen, henkilökohtaisien käsityksiesi ja omien tuntemuksiesi mukaisesti. Arvioi oletko seuraavien väittämien kanssa samaa vai eri mieltä asteikolla 1-5, jossa 1=täysin eri mieltä; 2=melko eri mieltä; 3= ei samaa eikä eri mieltä; 4= melko samaa mieltä; 5=täysin samaa mieltä. Merkitse kunkin väittämän kohdalla parhaiten sopiva vaihtoehto.

9. Suhtaudun tulevaan työhöni

1 2 3 4 5

yhtä sitoutuneesti kuin jos työskentelisin yrittäjänä omassa yrityksessä

○ ○ ○ ○ ○

yhtä innostuneesti kuin jos työskentelisin yrittäjänä omassa yrityksessäni

○ ○ ○ ○ ○

yhtä innovatiivisesti kuin jos työskentelisin yrittäjänä omassa yrityksessä

○ ○ ○ ○ ○

10. Olen sitoutunut uuteen työhöni ja koen *

1 2 3 4 5

olevani organisaatiossa tulkkauspalvelun ydintoimija

○ ○ ○ ○ ○

olevani organisaation asiakaspalvelun ydintoimija

toteuttavani itseäni työssä organisaation tavoitteiden ja toiminnan kautta

11. Asiakslähtöisyys tulevassa työssä

	1	2	3	4	5
Tiedän, kuka on asiakkaani	☐	☐	☐	☐	☐
Kohtelen asiakkaitani hyvin ja joustavasti	☐	☐	☐	☐	☐
Otan toiminnassani huomioon palvelun käyttäjien tarpeet	☐	☐	☐	☐	☐
Asiakslähtöisyys ohjaa kaikkea toimintaani	☐	☐	☐	☐	☐
Tunnen hyvin asiakkaideni tarpeet	☐	☐	☐	☐	☐
Kehitän asiakaspalvelua jatkuvasti	☐	☐	☐	☐	☐
Asiakkaani ovat tyytyväisiä saamaansa palveluun	☐	☐	☐	☐	☐
Saan paljon positiivista palautetta	☐	☐	☐	☐	☐
Tuotan palvelun tehokkaasti	☐	☐	☐	☐	☐
Vertailen toimintaani muihin vastaaviin toimijoihin	☐	☐	☐	☐	☐

12. Arvioi henkilökohtaisia kykyjäsi ja asenteitasi.

Opiskelu on tässä työhön rinnastettavissa oleva asia.

	1	2	3	4	5
Luotan omiin kykyihini	☐	☐	☐	☐	☐
Haluan toteuttaa itseäni työssäni	☐	☐	☐	☐	☐
Haluan laittaa itseni likoon työssäni	☐	☐	☐	☐	☐
Olen valmis tekemään vastuullisia päätöksiä	☐	☐	☐	☐	☐
Olen innokas esittämään uusia ideoita työpaikallani	☐	☐	☐	☐	☐
Osaamiseni on monialaista	☐	☐	☐	☐	☐
Kehitän aktiivisesti itseäni työssä	☐	☐	☐	☐	☐
Ammatillinen kehittyminen on minulle tärkeää	☐	☐	☐	☐	☐
Siedän hyvin epävarmuutta	☐	☐	☐	☐	☐
Noudatan mieluummin sääntöjä kuin olen omatoiminen	☐	☐	☐	☐	☐

Olen sitoutunut työpaikkani toimintaan ja tavoitteisiin	☐ ☐ ☐ ☐ ☐
Minun on helppo kysyä apua työssäni	☐ ☐ ☐ ☐ ☐
Työskentelen mielelläni tiimissä	☐ ☐ ☐ ☐ ☐
Työskentelen mielelläni itsenäisesti	☐ ☐ ☐ ☐ ☐
Työpaikallani on mielestäni hyvä työilmapiiri	☐ ☐ ☐ ☐ ☐
Viihdyn työssäni	☐ ☐ ☐ ☐ ☐
Arvostan omaa työtäni	☐ ☐ ☐ ☐ ☐
Koen työtehtävät toisinaan itselleni vaikeiksi	☐ ☐ ☐ ☐ ☐
Työni on mielenkiintoista	☐ ☐ ☐ ☐ ☐
Koen itseni tärkeäksi työpaikalla	☐ ☐ ☐ ☐ ☐

13. Millaisia edellytyksiä tarvitsen opinnoissani, jotta voin omaksua yrittelijään työotteen?

	1	2	3	4	5
Tilaa toimia itsenäisesti	☐	☐	☐	☐	☐
Mahdollisuuksia toimia itsenäisesti	☐	☐	☐	☐	☐
Ohjausta toimia itsenäisesti	☐	☐	☐	☐	☐
Resursseja toimia itsenäisesti	☐	☐	☐	☐	☐
Tavoitteen, jota kohti pyrkiä itsenäisesti	☐	☐	☐	☐	☐

14. Miten voin vahvistaa yrittäjämäistä suhtautumistani työhön opintojen aikana?

1500 merkkiä jäljellä

15. Anna kehittämissi ehdotuksesi miten koulutus voi tukea parhaalla mahdollisella tavalla opiskelijan yrittäjämäisen työotteen kehittymistä ja vahvistumista opintojen aikana?

1500 merkkiä jäljellä